БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | № 144 (16.834). | 23 июнь 1977 йил, пайшанба | Баҳоси 2 тийин.

ҲУЖЖАТЛАР ТЎПЛАМИ

Сиёсий адабиёт нашриёти Болгария Халқ Республикаси партия-ҳукумат делегациясининг 1977 йил 30 майдан 4 июнгача Совет Иттифоқига қилган визити тўғрисидаги ҳужжатлар ва материаллар тўпламини босмадан чиқарди.

Тўпламда КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг ва БХР партия-ҳукумат делегациясининг бошлиғи — БКП Марказий Комитети Биринчи секретари, БХР Давлат Кенгаши Раиси Тодор Живковнинг КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати делегация шарафига берган зиёфатда сўзлаган нутқлари эълон қилинди. Тўпламда, шунингдек Совет — Болгария музокаралари, Л. И. Брежневнинг Т. Живков билан дўстона суҳбати тўғрисидаги хабарлар, Т. Живковга Ленин ордени ва Совет Иттифоқи Қаҳрамонининг «Олтин Юлдуз» медалини топшириш вақтида Л. И. Брежнев билан Т. Живковнинг сўзлаган нутқлари бор.

Совет — Болгария ахбороти, визит тўғрисидаги бошқа материаллар ҳам эълон қилинди.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ В. ЖИСКАР д' ЭСТЭН БИЛАН ЯКУНЛОВЧИ УЧРАШУВИ

ПАРИЖ, 22 июнь. (ТАСС). Бугун бу ерда КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев билан Франция Республикаси Президенти В. Жискар д.Эстеннинг якунловчи учрашуви бўлди. Икки томонлама муносабатларнинг баъзи масалалари юзасидан, шунингдек ҳар икки томонни қизиқтирувчи халқаро масалалар юзасидан чуқур фикрлашиб олинди.

В. Жискар д.Эстен бўлиб ўтган музокараларга ва визитнинг сиёсий якунларига юксак баҳо бериб, ҳар икки мамлакатнинг сиёсий ҳамкорлигини ривожлантириш учун ҳам, шунингдек халқаро тинчликни таъминлаш учун ҳам бу якунлар катта аҳамиятга эга эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Л. И. Брежнев берилган ана шу баҳога қўшилиб, бўлиб ўтган музокараларнинг Совет Иттифоқи билан Франция ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантиришда, кескинликни юмшатиш ишида, тинчликни мустаҳкамлашда ўйнаши лозим бўлган ролини алоҳида таъкидлади.

Ҳамма соҳаларда Совет Иттифоқи билан Франция ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантириш борасида эришилган конкрет натижаларнинг аҳамияти мамнуният билан қайд этилди.

ХАЛҚАРО КЕСКИНЛИКНИ ЮМШАТИШ ТЎҒРИСИДА СОВЕТ ИТТИФОҚИ БИЛАН ФРАНЦИЯНИНГ ҚЎШМА БАЁНОТИ

Совет Иттифоқи билан Франция ҳисоблайдиларки, қурол-яроғлар вайронгарчилик келтирувчи жуда катта куч даражасига етган ва ер юзи аҳолисининг катта қисми олдида энг зарур моддий эҳтиёжларни қондириш проблемаси турган бир даврда инсониятнинг олий манфаатлари давлатлар билан халқлар ишончсизликка, рақобатга ва кескинликка асосланган сиёсатдан воз кечишларини ҳамда улар ўзларининг дунёқарашлари ва ижтимоий тузумларидаги тафовутларга қарамай ўзларига хавф солиб турган хавф-хатар қаршисида бирдам эканликларини айтишларини жуда қатъий равишда талаб қилади.

Томонлар ҳисоблайдиларки, замонамизнинг бу жиддий талабига жавоб бериш учун давлатлар бошқа давлатларнинг сиёсатига таъсир ўтказиш воситаси сифатида куч ишлатишдан, кучни пеш қилиб дўқ қилишдан ёки қурол-яроғ тўплашдан воз кечишлари керак, улар ўз ўрталарида вужудга келадиган низоларни тинч воситалар билан ҳал этишлари ҳамда табиий ресурслардан янада тўла-тўкис фойдаланишни ва илм-фан тараққиётини кўзловчи ҳамкорликни рағбатлантиришлари лозим.

Улар бу зарурат 10 йилдан кўпроқ вақт мобайнида халқаро муносабатларда тобора кўпроқ даражада ҳисобга олинаётганлигини, бу эса кескинликни юмшатиш сиёсатининг қарор топишига ёрдам бераётганлигини қайд этадилар. Совет Иттифоқи билан Франция ўз ўрталаридаги муносабатларнинг яхшиланиши ана шу кўнгилдагидек ривожланишда кўзга кўринарли роль ўйнади, деб ҳисоблайдилар. Улар тобора кўпроқ давлатлар кескинликни юмшатиш сиёсатига қўшилаётганлигига ва кескинликни юмшатиш тенденцияси ялпи характер касб этаётганлигидан мамнуният изҳор этадилар.

Улар Европадаги кескинлик сабабли келиб чиқиши мумкин бўлган баъзи бир ихтилофларни бартараф этишга қаратилган бир қанча муҳим битимлар тузилганлигини, сўнгра давлатлар ўртасидаги тинч муносабатларни ривожлантиришга асос қилиб олинган принципларни ҳам, шунингдек шундай ривожланишга кўмаклаша оладиган конкрет тадбирларни кенг миқёсда кўриб чиқиш ҳамда Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг якунловчи актида ана шу принциплар ва тадбирларни биргаликда белгилаб олиш мумкин бўлиб қолганлигини қайд этадилар.

Совет Иттифоқи билан Франция барча давлатларнинг халқаро кескинликни юмшатиш манфаатлари йўлидаги куч-ғайратлари:

Хельсинкида тантанали равишда имзоланган Якунловчи актни конкрет амалга ошириш ва бу йўлда сарфланаётган куч-ғайратларни актив қўллаб-қувватлаш;

қуролсизланиш йўлида қатъий ташаббуслар кўрсатиш;

блоклар сиёсати мулоҳазалари кескинликни юмшатиш руҳини ривожлантиришга тўсиқ бўлмаслигига интилиш;

бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, уларнинг суверенитети ва мустақиллигини ҳурматлаш;

бошқа давлатларнинг қонуний манфаатларини ва нуқтаи назарларини инобатга олиш;

давлатларнинг ўзаро муносабатларидаги қулай муҳитни қўллаб-қувватлаш;

уларнинг бошқа давлатларга нисбатан ва ер куррасининг барча районларидаги ҳаракатларини кескинликни юмшатиш эҳтиёжлари билан мослаштириб олиб бориш;

одамлар ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш, халқларнинг маданияти ва турмуши билан ўзаро таништиришни кенгайтириш воситаси орқали улар ўртасидаги ҳамжиҳатликни рағбатлантириш;

барча халқлар ўртасидаги дўстлик ва ўзаро ишонч туйғуларини мустаҳкамлашга қулайлик бериш йўли билан давом эттирилиши ва кўпайтирилиши зарур, деб ҳисоблайдилар.

Инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликлар барча давлатлар томонидан ҳурмат қилиниши уларнинг ўзаро муносабатларини янада яхшилаш асосларидан бири эканлигини ҳам томонлар тасдиқлайдилар.

Совет Иттифоқи ва Франция ўз сиёсати билан, ўзларининг биргаликдаги куч-ғайратлари билан, шунингдек уларнинг бошқа давлатлар билан муносабатларини, ривожлантириш йўли билан кескинликни юмшатиш манфаатлари йўлида бундан буён ҳам актив ҳаракат қила беришга азми қарор берганлар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БОШ СЕКРЕТАРИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ
Л. БРЕЖНЕВ

ФРАНЦИЯ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ
В. ЖИСҚАР д'ЭСТЭН

ЯДРО ҚУРОЛИНИ ТАРҚАТМАСЛИК ТЎҒРИСИДА СОВЕТ—ФРАНЦИЯ ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ва Франция Республикаси ядро қуролига эга бўлган давлатлар сифатида ўз зиммаларидаги масъулиятни англаб, ва ядро қуроли тарқалишидан келиб чиқадиган хавфнинг олдини олиш истагига амал қилиб, шу қурол тарқалишининг олдини олиш йўлида бутун куч-ғайратларини сарфлашга биргаликда аҳд қилганликларини таъкидлаб ўтадилар.

Шу мақсадларда ҳар иккала томон кенг халқаро ҳамкорлик бўлишини, айниқса, атом энергияси бўйича халқаро агентлик доирасида ҳамкорлик бўлишини зарур деб ҳисоблайдилар. Бу халқаро агентликнинг инспекцияси системаси ядро қуролини тарқатмаслик соҳасида олинган мажбуриятларга амалда риоя қилиниши устидан назоратни таъминлайди, бу вазифани ҳал этишнинг муҳим ва самарали воситаси ҳисобланади. Томонлар шундай назоратни такомиллаштиришга ҳисса қўшишга тайёрдирлар.

Совет Иттифоқи билан Франция ядро энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланишга йўл қўйилиши тобора кўпроқ мамлакатларнинг иқтисодий ривожланиши учун муҳим восита, деб ҳисоблайди. Улар ўз томонларидан ҳар бирлари ўзларига алоқадор бўлган соҳани, ядро саноати соҳасида учинчи мамлакат билан ҳамкорлиги ядро қуролининг тарқатилишига йўл қўймаслик учун барча зарур гарантияларни беришини кузатиб турадилар. Шуни назарда тутиб, улар ядро қуролини ёки бошқа ядро портлатувчи қурилмаларни яратиш учун яроқли ядро материални, шунингдек бу материалларни ишлаб чиқара оладиган асбоб-ускуналар ва технологияни беришни чеклашни ёқлаб чиққанликларини эслатиб ўтадилар.

Иккала томон бу соҳада ўзларининг халқаро мажбуриятларига риоя қилган ҳолда ядро материалларини, асбоб-ускуналари ва технологиясини экспорт қилиш сиёсатини олиб боради.

Уларнинг ҳар бири ўзларига алоқадор тарзда ядро асбоб-ускуналари, материаллари ва технологияси соҳасида мавжуд тегишли қоидалар ва гарантияларни кучайтиради. Улар ядрони экспорт қилиш хусусида умумий принципларнинг келишиб олинишига бундан буён ҳам актив кўмаклашадилар. Улар ўз ўрталарида ядро технологияси соҳасида қарор топган ҳамкорликдан мамнун эканликларини изҳор қиладилар.

СССР билан Франция ядро материалларини уларнинг ҳар қандай йўл билан рухсатсиз ишлатилиши ёки қўлланилишидан муҳофаза қилишга катта аҳамият берадилар. Томонлар шу масала хусусида халқаро шартнома тузилишини ёқлаб чиқадилар.

Ҳар иккала томон шу масалаларнинг бутун комплекси юзасидан икки томонлама маслаҳатлашувларни давом эттирадилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БОШ СЕКРЕТАРИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ
Л. БРЕЖНЕВ

ФРАНЦИЯ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ
В. ЖИСҚАР д'ЭСТЭН

Ўзбекистон ССР Олий Советн сессиясининг очилиши. А. Авазов ва Р. Шамсутдиновфотоси (ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлиси тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

22 июнь куни Тошкентда тўққизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси очилди.

Эрталаб соат 10 да Олий Советнинг мажлиси бошланди. Мажлисни Олий Совет Раиси депутат **С. Х. Сирожиддинов** очди.

Ҳукумат ложаларида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов**, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлар **И. Г. Анисимкин, Л. И. Греков, И. Р. Қурбонов, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, А. А. Хўжаев, Н. Ж. Худойбердиев, Э. Б. Нордман, Г. М. Орлов, С. У. Султонова**, республика Олий Совети Президиумининг ва ҳукуматининг аъзолари бор эди.

Раис столи ёнида республика Олий Совети Раисининг ўринбосарлари депутатлар **З. Исроилова, В. Д. Новоселов, П. Ҳолмуродов, И. Ҳолматов** ўтирибдилар.

Сессия қатнашчилари вафот этган депутатлар И. Дўсов, О. Хўжаев, И. П. Турсуметовларнинг хотирасини ҳурмат билан эсладилар.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мандат комиссияси номидан шу комиссия раиси депутат **Г. К. Ҳайдарова** доклад қилди. Олий Совет Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлигига 1977 йил 19 июнда 10-Високовольтний сайлов округидан сайланган **А. М. Назаровнинг**, 24-Большевик сайлов округидан сайланган **М. Д. Мухортовнинг**, 423-Боғот сайлов округидан сайланган **И. Ҳ. Жўрабековнинг** ваколатларини тўғри деб топиш ҳақида бир овоздан қарор қабул қилди.

Бир овоздан сессиянинг қуйидаги кун тартиби тасдиқланади:

1. СССР Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳаси ва КПСС Марказий Комитети 1977 йил май Пленуми қарорларидан ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И Брежнев докладидан Советлар учун келиб чиқадиган вазифалар тўғрисида.

Масалани Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Олий Советининг Президиуми киритган.

2. Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳасини тайёрловчи комиссияни тузиш тўғрисида.

Масалани Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми киритган.

3. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаш.

Масалани Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми киритган.

СССР Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳаси ва КПСС Марказий Комитети 1977 йил май Пленуми қарорларидан ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев докладидан Советлар учун келиб чиқадиган вазифалар тўғрисида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари депутат **Ш. Р. Рашидов** доклад қилди.

Сессия кун тартибидаги биринчи масала юзасидан музокараларда депутатлардан **Д. Ешимбетов** (444-Ленин сайлов округи), **У. Ҳасанова** (102-Оржоникидзе сайлов округи), **В. П. Куксенко** (321-Энгельс сайлов округи) қатнашдилар.

Танаффусдан кейин мажлисни Олий Совет Раисининг ўринбосари депутат **З. Исроилова** олиб борди. Сессия кун тартибидаги биринчи масала юзасидан музокараларда депутатлар **И. Б. Усмонхўжаев** (137-Ильич сайлов округи), **Р. И. Юсупова** (2-Саноат сайлов округи) **М. К. Камолов** (89-Киров сайлов округи), **В. О. Козимов** (32-Қорақамиш сайлов округи), **И. И. Головачев** (236-Яккабоғ сайлов округи), **М. С. Восиқова** (387-Ёзёвон сайлов округи), **С. С. Функ** (362-Фарҳод сайлов округи), **Ч. Алматов** (342-Ленинград сайлов округи), **С. Р. Муродов** (217-Кат сайлов округи), **В. Х. Насриддинов** (202-Пахтакор сайлов округи), **В. Г. Духанин** (432-Питнак сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Музокаралар тугагандан кейин Олий Совет «СССР Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳаси ва КПСС Марказий Комитети 1977 йил май Пленуми қарорларидан ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев докладидан Советлар учун келиб чиқадиган вазифалар тўғрисида» бир овоздан қарор қабул қилди.

Олий Совет кун тартибидаги иккинчи масалани кўриб чиқишга кириша туриб, Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳасини тайёрловчи комиссияни тузиш тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси, депутат **Н. М. Матчоновнинг** таклифини тинглади. Ана шу комиссияни тузиш тўғрисида бир овоздан қарор қабул қилинди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** комиссиянинг раиси бўлди.

Кун тартибидаги учинчи масала — Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги масала юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари, депутат **Ҳ. М. Пўлатова** доклад қилди.

Олий Совет ўз муҳокамасига тақдим этилган Фармонларни бир овоздан тасдиқлаб, тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати доимий комиссиясининг составига ўзгартишлар киритилди. Депутат **М. С. Саидов** комиссиянинг раиси, депутат **В. Е. Булат** раис ўринбосари, депутат **Г. М. Саркисов** комиссия аъзоси қилиб сайланди.

Олий Совет Раиси, депутат **С. Ҳ. Сирожиддинов** Улуғ Октябрнинг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш учун ўтказилаётган социалистик мусобақада эришилган муваффақиятлар тўғрисида бир қанча меҳнат коллективлари сессия номига йўллаган рапортларни ўқиб берди.

Тўққизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси шу билан ўз ишини тамомлади.

СОВЕТ—ФРАНЦИЯ ҲУЖЖАТЛАРИ ИМЗОЛАНДИ

22 июнь куни Рамбуйе саройида тантанали вазиятда Совет — Франция ҳужжатлари имзоланди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев ва Франция Республикасининг Президенти В. Жискар д'Эстэн:

Совет — Франция декларациясини;

Халқаро кескинликни юмшатиш тўғрисида Совет Иттифоқи билан Франциянинг қўшма баёнотини;

Ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисида Совет — Франция декларациясини имзоладилар.

Транспорт соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҳукумати билан Франция Республикаси ҳукумати ўртасида битим ҳамда химия соҳасида ҳамкорлик қилиш ҳақида Совет Социалистик Республикалари ҳукумати билан Франция Республикаси ҳукумати ўртасидаги битим ҳам имзоланди.

Бу ҳужжатларни Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҳукумати номидан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, Франция Республикаси ҳукумати номидан Франция ташқи ишлар министри Л. Де Гиренго имзоладилар.

Шу куни экономика ва саноат соҳасида ўн йиллик муддат ичида Совет — Франция ҳамкорлигини кучайтириш программасига доир протокол имзоланди.

Протоколни ўз ҳукуматларининг ваколатига кўра СССР ташқи савдо министри Н. С. Патоличев билан Франция ташқи савдо министри А. Росси имзоладилар.

Ҳужжатларни имзолаш чоғида:

Совет томонидан — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, ташқи савдо министри Н. С. Патоличев, гражданавиацияси министри Б. П. Бугаев, СССРнинг Франциядаги элчиси С. В. Червоненко, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчилари А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС Марказий Комитети халқаро бўлими мудирининг биринчи ўринбосари В. В. Загладин, ТАСС бош директори Л. М. Замятин, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари А. Г. Ковалев, СССР ташқи ишлар министрлиги коллегиясининг аъзоси Ю. В. Дубинин;

Франция томонидан — Бош министр, экономика ва молия министри Р. Барр, ташқи ишлар министри Л. де Гиренго, экономика ва молия масалалари бўйича министр — делегат Р. Булен, ташқи савдо министри А. Росси, Франциянинг СССРдаги элчиси Б. де Лесс, президент ҳузуридаги алоҳида топшириқлар бўйича ёрдамчи Ж. Ф. Лека, президент маҳкамасининг маслаҳатчиси Г. Робен, президент маҳкамасининг маслаҳатчиси Ж. П. Дюте, ташқи ишлар министрлиги экономика ва молия масалалари департаментининг директори А. Фроман-Мерис, экономика ва молия министрлиги ташқи иқтисодий алоқалар бошқармасининг директори Б. Ларрера де Морель, ташқи ишлар министрлиги Европа бўлими мудири Ж. Андреани ҳозир бўлдилар.

Ҳужжатлар матбуотда эълон қилинмоқда.

* * *

Имзолаш маросимидан сўнг Л. И. Брежнев ва В. Жискар д'Эстэн нутқ сўзладилар. Л. И. Брежнев ўз нутқида бундай деди:

Муҳтарам президент жаноблари!

Муҳтарам дўстлар!

Францияга қилган визитимиз ва президент Валери Жискар д'Эстэн билан олиб борган музокараларимиз охирлаб қолди.

Хўш, олиб борилган музокаралар тўғрисида нималар дейиш мумкин? Бу музокаралар жуда кўп масалаларни ўз ичига олди. Умуман олганда бу музокаралар самарали ва фойдали бўлди.

Учрашувларимиз чоғида мамлакатларимизнинг халқлари қандай яшаб меҳнат қилаётганликлари тўғрисида бир-бирларимизга гапириб бериш имкониятига ҳам эга бўлдик.

Музокараларнинг бутун руҳи Совет Иттифоқи билан Франция мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни бундан буён ҳам мустаҳкамлайвериш иштиёқида эканликларини тасдиқлади.

Биз бугун имзолаган ҳужжатлар — муҳим ҳужжатлардир. Биз иқтисодий ҳамкорликни янада кенгайтириш тўғрисида аҳдлашиб олдик. Мамлакатларимизнинг бир қанча муҳим халқаро проблемалар хусусида келишиб олинган позициялари мана шу ҳужжатларда акс эттирилган. Тинчлик, халқларнинг хавфсизлиги, термоядро урушининг олдини олиш учун курашишдан иборат муштарак йўлимиз шу ҳужжатларга негиз қилиб олинган.

Биз мулоқотларимизни давом эттиришга келишиб олдик, В. Жискар д'Эстэнни расмий визит билан Совет Иттифоқига келишга таклиф қилдик. Президент бу таклифни қабул қилди.

Пировардида визитимиз чоғида бизга меҳмондўстлик кўрсатиб, диққат-эътибор билан қараганликлари учун Франция Президенти ва ҳукуматига миннатдорчилик билдиришга рухсат этгайсиз.

Барча французларга бахт-саодат ва фаровонлик тилайман.

Сўнгра Франция Президенти нутқ сўзлади. У бундай деди:

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг визити муваффақиятли бўлди. Дарҳақиқат бу визит Франция — Совет муносабатларига ва жаҳондаги аҳволга тааллуқли масалаларга жавоб топишга имкон берди. Биз ҳозиргина имзолаган ҳужжатларда мана шу саволларга қайтарилган жавоблар ўз аксини топган.

Шу ҳужжатларнинг биринчиси икки томонлама муносабатларимизга тааллуқлидир. Бултур мамлакатларимиз ҳамкорлигининг 10 йиллигини нишонлаган бўлсак, эндиликда янги бир ўн йиллик муддат ичида уни ривож топтириш истиқболларини белгилаб олдик.

Иккинчи ҳужжат кескинликни юмшатиш масалаларига бағишланган. СССР ва Франция кескинликни юмшатиш сиёсатига содиқ эканликларини таъкидлайдилар. Баъзи бировлар кескинликни юмшатиш тушунчасининг ўзига шубҳа билан қараб турган ҳозирги вақтда бунинг аҳамияти жуда муҳим.

Учинчи ҳужжат ядро қуролини тарқатмаслик масалаларига тааллуқлидир. Ядро қуролини тўплаш ва уни тарқатиш хавф-хатарларини назарда тутиб, шу хусусда ташвишланаётганлигимизни биргаликда изҳор этдик ва шу соҳадаги мақсадларимизни белгилаб олдик.

Ғоятда банд бўлганлигингиз туфайли Францияни кўришга муваффақ бўлолмаганлигингиздан ғоятда таассуфланамиз. Совет халқи билан Франция халқи учрашувимизни баайни қатнашчилари бўлишларини истайман. Франция халқининг қизғин ва самимий дўстлик ҳис-туйғуларини совет халқига топширишингизни сўрайман.

(ТАСС).

СОВЕТ ИТТИФОҚИДАН КЕЛГАН ОЛИЙ МАРТАБАЛИ МЕҲМОН ШАРАФИГА

ПАРИЖ, 21 июнь (ТАСС). Бугун кечқурун Франция Республикасининг Президенти В. Жискар д' Эстэн Елисей саройида КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев шарафига зиёфат берди.

Зиёфатда Франция томонидан ҳукумат аъзолари, Франция Республикасининг таниқли арбоблари ҳозир бўлдилар.

Совет томонидан Л. И. Брежнев билан бирга келган расмий кишилар ҳозир бўлишди.

В. Жискар д' Эстэн нутқ сўзлади.

В. Жискар д' ЭСТЭН нутқи

Раис жаноблари,

1974 йилда, Сизнинг Францияга қилган амалий визитингиз вақтида биз Рамбуйеда учрашган эдик, бундан бир ярим йил муқаддам Совет Иттифоқига қилган ва менда жуда мароқли таассуротлар қолдирган визитимдан кейин Францияда сизни кутиб олиш навбати келди.

Бунга Хельсинкидаги суҳбатимизни ҳам қўшсак, шу билан тўртинчи марта учрашаяпмиз. Ўн йилдан ортиқ вақтдан бери тўхтовсиз давом этиб келаётган ва анъанага айланаётган бу учрашув иккала мамлакатимиз раҳбарлари учун муштарак муддаонинг кучи ва давомийлигидан далолат бериб турибди.

Бу муштарак муддао бир хил синовларни бошдан кечирган, битта жангда жон олиб — жон берган ва азалдан бир-бирига қизиқиб, бир-бирини ҳурматлаб ва бир-бири билан дўст бўлиб келган иккала халқимизнинг эзгу орзуларига асосланган.

Бу муддао ҳукуматларимиз, давлат органларимиз, корхоналаримиз, илмий тадқиқот муассасаларимиз ўртасидаги ҳамкорлик туфайли юзага келган алоқалар тарзидаги мустаҳкам заминга асосланган.

Модомики, шу муддао иккала мамлакатимиз сиёсатининг доимий жиҳати бўлиб қолган экан, бунинг боиси шуки, у замонамизнинг энг асосий талабига — тинчликни мустаҳкамлаш талабига мувофиқ келади.

Урушдан кейин ишончсизлик ва муҳолифлик муҳитига кириб қолган Франция билан Совет Иттифоқи кескинликни юмшатиш йўлига биринчи бўлиб дадил ўтиб олиб, намуна кўрсатдилар.

Улар ўз ҳажми ёки қудрати жиҳатидан бир-биридан фарқ қиладиган, шунингдек уларни бир-бирига қарама-қарши қилиб қўядиган ва уларнинг жамият хусусидаги фикрлари ва иттифоқлари билан боғлиқ бўлган нарсалар алоқаларни ривожлантириш учун ёки музокара бошлаш учун ўтиб бўлмайдиган тўсиқ эмаслигини кўрсатдилар.

Шу тафовутларни тугатиш кескинликни юмшатиш мақсадларига мутлақо кирмайди, бу тафовутларни яширишга интилиш эса беҳуда иш бўлур эди: бироқ, кескинликни бундай юмшатиш, айни вақтда иноқлик ва ҳамкорлик қилиш, бу тафовутларни бартараф этиш имкониятини ҳам, шунингдек булар ахир бир кун орқада қолиб кетишига бўлган умидни ҳам кўрсатади.

Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишлаб яқинда ўтказилган кенгашнинг маъноси ана шундай бўлган эди: Хельсинки Якунловчи актини давлатларга нисбатан ҳам, айрим кишиларга нисбатан ҳам амалга оширишнинг ҳозирги маъноси ҳам шундай.

Бу узоқ давом этадиган ва машаққатли иш аввалги шундай ишлар каби англашни нақадар талаб қилса, қатъиятни ҳам шунчалик талаб қилади. Кескинликни юмшатиш туфайли олдимизда пайдо бўлаётган проблемаларни кескинликни юмшатишдан чекиниш йўли билан эмас, балки янада олға силжиш туфайлигина ҳал этиш мумкинлигига ишонч ҳосил қилишимиз керак. Ўз-ўзидан равшанки, кескинликни юмшатиш ўз маъносини тўла-тўкис сақлаб қолиши учун мафкуравий мусобақада мўътадил бўлиш, инсон ҳуқуқларини ва асосий эркинликларини ҳурмат қилиш, давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик керак бўлади, бундан ташқари, кескинликни юмшатишни ер куррасининг ҳамма районларига ёйиш даркор.

Биз қуролсизланиш проблемаси билан шуғулланишга ҳам қатъият билан киришишимиз лозим. Мислсиз вайронгарчилик келтирувчи кучга эга бўлган қурол-яроғларнинг тўпланиши ҳамма давлатларнинг, аввало, шундай қурол-яроғларни энг кўп даражада ғамлаб олган давлатларнинг зиммасига ана шу баҳайбат аслаҳахоналарни қисқартира оладиган чораларни ишлаб чиқиб, амалга ошириш мажбуриятини юклайди.

Ўз томонидан Франция бу йўлдаги ғайрат, ҳаракатларда қатнашишга тайёр, бу иш амалий халқаро контроллик остида, бирон-бир давлатни камситмай ва давлатларнинг ўз хавфсизлигини гарантиялаш ҳуқуқини ҳурмат қилиш асосида чинакам ва ялпи қуролсизланиш мақсадини кўзласа бас.

Шу сабабли Франция Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош ассамблеяси келгуси йили шу мавзуда ўтказиши шубҳасиз бўлган махсус сессияга катта аҳамият бермоқда. Шу сабабли у қуролсизланишга бағишланган ҳамда ядро қуролига эга бўлган ҳамма давлатлар қатнашиши лозим бўлган жаҳон конференциясини чақириш тўғрисида Совет Иттифоқи ўртага қўйган таклифни аввалгидек қўллаб-қувватламоқда.

Шу сабабли Франция билан Совет Иттифоқи ҳозирнинг ўзидаёқ баҳамжиҳат ҳаракат қилиб, ядро қуролининг тарқалиши инсоният учун қандай хавф келтириши мумкинлигидан хулосалар чиқариб олишлари керак. Шу сабабли уларда атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланишга йўл берилиши хусусида кўп мамлакатлар учун туғилаётган эҳтиёжларни қондиришга ҳам ўзларининг тайёр эканликларини тасдиқлашларига янада катта асослар бор. Уларнинг технология соҳасидаги, имконияти, шунингдек уларнинг халқаро ҳамжамият олдидаги бурч туйғуси иккала мамлакатимизга ана шу ижобий ва айни вақтда масъулиятли ёндошишни таклиф этишга имкон беради.

Ҳозирги дунёдаги бошқа кўпгина проблемалар тинчлик ишига жон куйдираётган кишиларнинг эътиборини талаб қилади.

Бу гап Яқин Шарққа тааллуқлидир. Бу ерда иккала мамлакатимиз можарони одилона ва мустаҳкам ҳал этишга кўмаклашиш учун кўп иш қилишлари мумкин. Можарони бундай бартараф этиш принципларини улар бир хил таъбирлар билан ифодалаб бердилар. Дунёнинг шу районидаги халқлар тўла хавфсизлик шароитида ўз кучларини ўзларининг иқтисодий ва социал тараққиётига бағишлаш учун можаронинг ана шундай бартараф этилишини кутмоқдалар.

Бу гап Жанубий Африкага тааллуқлидир. Бу ерда шу район халқларига ўзларининг африкалик қардошлари муяссар бўлганидек ўз тақдирларининг хўжайинлари бўлиб қолиш имконини берадиган эволюцияга осойишталик билан, аммо қатъиян кўмаклашиш зарур. Бу гап ресурслар билан эҳтиёжлар ўртасидаги кескин фарқ сақланиб қолаётган ҳамма мамлакатларга бундан ҳам кўпроқ даражада тааллуқлидир. Бу фарқни тугатиш, бундай можароли аҳволга чек қўйиш — тинчлик манфаатларига мос бўлиб тушадиган адолатли бурчдир. Шу сабабли бу ишда ҳамманинг қатнашиши зарур.

Совет Иттифоқи ўз бойликлари, ўз имкониятлари, ўз нуфузи билан ана шу турли соҳаларда кескинликни юмшатиш, дунёни ядро қуролидан хавфсизлиги ва ривожланиш ишига қўша оладиган ҳиссасидан Франция кўп нарса кутмоқда.

Халқаро ҳамкорлигимизни ана шундай кенгайтириш икки томонлама муносабатларимизни янада чуқурлаштиришни талаб қилади.

Бултур биз сўнгги ўн йиллик даврни якунладик. Бу якун чакки эмас: савдо-сотиқ ҳажми 8 баравар кўпайди; Франция саноати Совет Иттифоқида, шунингдек Совет Иттифоқи саноати Францияда катта муваффақиятларга эришди: бизнинг илмий-техникавий ҳамкорлигимиз, жумладан, ядро физикаси ёки космосни тадқиқ этиш каби илғор соҳалари сингари актив ривожланди.

Энди янги ўн йиллик бошланмоқда, у билан бирга янги истиқболлар очилмоқда. 1975 йилдан 1979 йилгача савдо-сотиқ ҳажмини шундан аввалги беш йилга нисбатан 3 баравар кўпайтириш мақсадига эришилишини ҳозирнинг ўзидаёқ таъкидлай оламиз. Аммо биз бундан ҳам олисни кўзлашга тайёр бўлиб туришимиз керак.

Бош министр Раймон Баррнинг Москвага қиладиган визити шу истиқболларни аниқлаб олиш имконини беради.

Сўнгги ойлар мобайнида мен телевидение орқали совет халқига икки марта мурожаат қилиш имконига эга бўлдим. Сиз, Раис жаноблари ҳам француз халқига икки марта мурожаат қилдингиз. Бундай имкониятлар такрорланишига ва иккала мамлакатимиз кишилари ўртасидаги бевосита алоқалар кўпайишига тилакдошман.

Раис жаноблари, биз тинчликни мустаҳкамлаш ва халқларимизни ўзаро яқинлаштиришга кўмаклашиш йўлида биргаликда амалга оширишни таклиф қилаётган режалар келгуси ўн йил ичида рўёбга чиқа берсин.

Ана шулар учун қадаҳ кўтаришларингизни таклиф қиламан.

Совет Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раиси Леонид Брежнев жаноблари ва мен чуқур эҳтиром билан ҳурмат қиладиган Брежнева хоним шарафига.

Громико жаноблари ва совет делегациясининг аъзолари шарафига.

Совет Иттифоқи халқининг бахт-саодати ва равнақи учун.

Франция — Совет дўстлигининг келажаги учун!

Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Муҳтарам президент жаноблари!

Муҳтарама Жискар д' Эстэн хоним!

Хонимлар ва жаноблар!

Ўртоқлар!

Президент жаноблари, Совет Иттифоқи ва совет халқи шаънига айтган самимий сўзларингиз учун, иккала мамлакатимиз ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришга ижобий баҳо берганлигингиз учун сизга ташаккур айтаман, биз бу баҳога батамом қўшиламиз.

Совет — Франция ҳамкорлигини ривожлантириш, мамлакатларимиз халқларининг мустаҳкамланиб бораётган дўстлиги йўллари бизни яна Парижга олиб келди. Бу дўстлик қадимий анъаналардан ҳам, кейинги ўн йил мобайнида биргаликда қилинган ишларнинг оби ҳаётидан ҳам баҳра олиб турибди. Бу вақт ичида эса бирталай иш қилинди.

Биз Франциянинг, эркесевар француз халқининг сиёсатдаги ўз хавфсизлигини таъминлашдаги мустақилликка интилишини ҳамиша қадрлаб келганмиз. Биз Франциянинг ўз вақтида шу соҳада қилган дадил ҳаракатларини қадрлаганмиз. Бошқа социалистик мамлакатлар каби Совет Иттифоқи ҳам Францияни кескинликни юмшатиш ва тинчликни мустаҳкамлаш сиёсатини ўтказишда салмоқли шерик деб билди.

Совет Иттифоқи билан Франция ўртасидаги ҳамкорлик кўламлари доимо кенгайишини ва чуқурлашишини, таъбир жоиз бўлса, замонамиз талабларига ҳамоҳанг бўлишини истаймиз, бунинг учун имкониятлар бор.

Биз сиёсий соҳада доимо алоқа қилиб келмоқдамиз. Ҳал этилиши лозим бўлган халқаро сиёсатнинг кўпгина проблемалари ҳусусида бир-бирига яқин позицияларда турибмиз. Зотан ҳар бир янги олий даражадаги Совет — Француз учрашуви фикрларимизни янада яқинлаштиришга, ишончни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Кучайиб бораётган иқтисодий алоқалар сиёсий ҳамкорлигимиз учун яхши негиз бўлиб хизмат қилади. Кейинги ўн бир йил мобайнида СССР билан Франция ўртасидаги савдо обороти қарийб ўн баравар ўсди. Аммо бу чегара эмас. Биз савдо-сотиқ тинимсиз ўсиб, тобора кўпроқ балансланган бўла беришининг тарафдоримиз, жумладан, Франциянинг совет машиналари ва асбоб-ускуналарини харид қилиши ҳажми ошишининг тарафдоримиз. Бошқа бир ишни ҳам қилиш фойдалидир: ўз иқтисодий ва саноат алоқаларимизнинг олис истиқболига назар ташлаш, шу соҳалардаги ҳамкорлик учун бир йилни эмас ва ҳатто беш йилни эмас, балки, айтайлик, 1990 йилгача бўлган даврни мўлжаллаб пойдевор қўйиш керак. Бундай ёндашиш шу ҳамкорликка барқарорлик бахш этган бўлур эди, илмий-техникавий алоқаларимизнинг ҳам самарадорлигини оширган бўлур эди.

Маданий бойликларни баҳам кўриш халқларимизнинг кундалик ҳаётига сингиб кетди. Совет кишилари улуғ француз ёзувчилари, рассомлари, композиторларининг асарлари билан, француз театри ва киносининг ютуқлари билан яхши ошнадирлар ва уларни қадрлайдилар, албатта. Французлар ҳам бизнинг мамлакатимиз маданият ва санъат арбоблари таланти билан яратилган асарларни зўр қизиқиш билан кутиб олаётганликлари бизга ёқимлидир.

Совет — Француз ҳамкорлиги кескинликни юмшатишга, Европада ва бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга қаратилганлигини мен шу ҳамкорликнинг алоҳида қимматли деб биламан.

Нацистлар Германияси Совет Иттифоқига хиёнаткорона ҳужум қилган кунга эртага, 22 июнь куни 36 йил тўлади. Ўша кунларда мамлакатларимиз халқлари ҳаётида энг фожиали ва айни вақтда қаҳрамонона давр бошланди. Шу сабабли биз Франция мустақиллиги ва шон-шарафи учун, фашизм устидан қозонилган умумий ғалаба учун ўз жонларини фидо қилган французлар хотирасига ҳурмат бажо қилиб, номаълум солдат қабрига бугун алоҳида ҳаяжон билан гулчамбарлар қўйдик. Қитъамизнинг турли мамлакатлари, шаҳар ва қишлоқларида бундай ёдгорликлар жуда кўп! Бу ёдгорликлар халқ қаҳрамонлиги ва мотамининг тимсоллари бўлиб, Европадаги тинчлик яқин вақтларгача ҳам навбатдаги урушлар ўртасида нафас ростлаш давригина бўлиб турганлигини эслатади.

Мана, ўттиз уч йилдирки Европа уруш нималигини билмай яшаб келмоқда. Одамлар келажакка тобора умид билан боқмоқдалар. Бу — самовий тортиқ эмас, балки давлат, сиёсат арбобларининг ва мустаҳкам тинчлик бўлишини талаб қилаётган кенг халқ оммасининг онгли куч-ғайратлари, собитқадам ҳаракатлари натижасидир.

Бироқ, Европадаги тинчлик, қолаберса, умуман планетадаги тинчлик ҳали биз истагандек унчалик мустаҳкам эмас. Ошкора ва пинҳона кўпдан-кўп хатарлар тинчликка хавф солиб турибди. Тўхтовсиз давом этаётган ва кучайиб бораётган қуролланиш пойгаси шу хатарларнинг энг каттасидир. Халқлар ўртасига, давлатлар ўртасига ишончсизлик ва адоват уруғларини сочиш мақсадини кўзловчи урушқоқ доираларнинг, кескинликни юмшатиш душманларининг заҳарли пропагандаси шу пойгага қамчи босмоқда.

Мени ҳатто такрорлаш майли бор деб айблашлари мумкинлигини била туриб, яна айтаманки: ҳозир қуролланиш пойгасини тўхтатишдан ҳам, қуролсизланиш йўлида реал қадамлар қўйишга ўтишдан ҳам ўткирроқ проблема, бундан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ. Кунлардан бир кун сезиларли бир жойда учқун пайдо бўлиб, ер юзини жизғанак қилиб, бутун-бутун халқларни ҳалок этишга қодир бўлган қирғин воситаларининг шу дамгача тўпланган ҳамма запаслари аланга олиб кетадиган бўлса, тинчликка эътиқод тўғрисидаги жамики чиройли сўзлар ва декларацияларнинг, кескинликни юмшатиш ва халқлар ўртасида тинч ҳамкорлик соҳасида ҳозиргача эришилган ҳамма ютуқларнинг қадр-қиммати нимага ҳам арзийди, дейсиз.

Ядро қуролининг планета бўйлаб янада тарқалиши мумкинлиги, шунингдек оммавий қирғин қуролининг янги, эҳтимолки, янада даҳшатлироқ, янада кўпроқ вайронгарчилик келтирувчи турлари ва системалари яратилиши мумкинлиги ҳозирги шароитда, айниқса, катта хавф солмоқда. Бу нарса инсониятга нақадар таҳликали эканлигини Совет Иттифоқи равшан пайқаб турибди. Бизнинг мамлакатимиз воқеаларининг шу зайлда ривожланишига ҳалақит бериш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма ишларни қилмоқда ва қила беради. Биз Франция ҳам шу йўлда янада кўпроқ ғайрат билан ҳаракат қилишини истаймиз.

Қуролсизланиш, ядро урушининг хавфини камайтириш сингари шу қадар ғоят зарур проблемани кўриб чиқиш ва ҳал этишда дунёдаги ҳамма давлатларнинг иштироки муҳимдир. Бизнинг назаримизда шу мақсад сари ҳаракат қилиш учун ҳар қандай анжуманлардан: БМТдан ҳам, махсус халқаро конференциялардан ҳам, икки томонлама музокаралардан ҳам, кенг жамоатчиликнинг ҳаракатларидан ҳам фойдаланиш керак. Умуман, том маънода бутун инсон зотининг тақдирига даҳлдор бўлган бу ишларда ҳам биз Франция Республикасининг тушуниши ва мададига умид қиламиз.

1971 йилда имзоланган «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи билан Франция ўртасидаги ҳамкорлик принциплари» деб аталган жуда муҳим ҳужжатда бундай дейилган: «Томонлар ялпи ва тўла қуролсизланиш, аввало, ядровий қуролсизланиш проблемаларини ҳал этишга ҳар томонлама кўмаклашаверадилар». Ўйлайманки, мазкур ҳужжатдаги бошқа принциплар каби бу принцип ҳам иккала давлатимизнинг конкрет ишларига максимал даражада татбиқ этилишига эришиш — бизнинг муштарак бурчимиздир.

Ёппасига ва батамом қуролсизланишга эришиш йўли, эҳтимол, ҳали олисдир, аммо депсиниб қолмаслик учун, ҳар йил ва ҳар ой қуролланиш пойгасини жиловлаш ва давлатларнинг аслаҳахоналарини қисқартириш, ядро уруши хавфини камайтиришнинг бирон-бир соҳасида янги амалий қадамлар қўйилишига ҳисса қўшиши учун шу мақсад сари узлуксиз олға силжишни таъминлаш зарур.

Бунинг маъноси шуки, давлатларнинг раҳбарлари ҳам мазкур масалаларга доимо зўр эътибор бериб туришга мажбурдирлар. Шу сабабли бу масалалар шу кунларда Президент Жискар д'Эстэн ва Франциянинг бошқа раҳбарлари билан фикрлашувларимиз чоғида кўп ўрин олмоқда. Бу масалаларда биз, назаримда, тобора кўпроқ умумий тил топаётганлигимиз хусусида мамнуният изҳор этмоқчиман.

Президент жаноблари!

«Ҳамкорлик принциплари» тўғрисидаги Совет — Франция ҳужжатининг яна бир жойида бундай дейилган: «Тинчликка хавф туғилган ёки тинчлик бузилган районларда аҳвол ялпи тинчлик манфаатлари йўлида тезроқ сиёсий бартараф этилишига эришиш учун СССР билан Франция куч-ғайрат сарфлай берадилар».

Бу вазифа нақадар актуал эканлигини ҳаёт яққол кўрсатиб турибди. Дунё харитасида ҳозир ҳам мамлакатлар ва халқлар ўртасидаги муносабатларда таҳликали проблемалар, тинчлик учун потенциал хавф солиб турган можаролар мавжуд бўлган бирталай жойлар бор.

Ўз-ўзидан равшанки, мамлакатларимиз у ёки бу вазиятларга ёхуд шу вазиятларни келтириб чиқарган сабабларга турлича баҳо беришлари мумкин. Бироқ, бизнинг назаримизда, БМТ Хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзолари бўлгани халқаро ишларда катта роль ўйнаётган мамлакатлар бўлмиш Франция билан Совет Иттифоқининг зиммасидаги юксак масъулият уларни тинчлик йўлида биргаликда ҳаракат қилишга ундайди. Мураккаб сиёсий вазиятларнинг халқаро можароларга айланиб кетишига йўл қўймаслик — ҳаммамизнинг манфаатларимизга муносиб келади. Бизнинг бу ўриндаги манфаатларимиз эса барча халқларнинг манфаатларига мос бўлиб тушади.

Президент жаноблари, Сиз билан биз 1975 йил Москвада имзоланган дўстлик ва ҳамкорликни янада ривожлантириш тўғрисидаги Совет — Франция Декларациясида ҳам ана шу умумий ишончимиз ўзининг аниқ ифодасини топган.

Совет Иттифоқи билан Францияда кескинликни юмшатишдек олижаноб ишни мустаҳкамлаш ва бу йўлда олға силжиш фойдасига биргалашиб салмоқли сўз айтиш имконияти бор. Бу сўз бошқаларга, истисносиз ҳамма ҳукуматларга, давлатларга, халқларга қилинган даъват бўлиб қолиши, халқаро турмушда муҳим рағбатлантирувчи омил бўлиши шубҳасиз.

Президент жаноблари!

Бизларнинг мамлакатларимиз турли ижтимоий системаларга мансуб мамлакатлардир. Ҳар биримизнинг ўз дўстларимиз ва иттифоқчиларимиз бор. Кўпгина проблемаларни биз ҳар хил тушунамиз, аммо, шундай бўлсада, бизнинг ҳамкорлигимиз халқаро турмушнинг барқарор ва ғоят фойдали элементига айланди. Назаримда, президент жаноблари, бизнинг сиз билан ўтказган суҳбатларимиз, биз эришишга тўла асос билан умид боғлай оладиган аҳдномалар буни яна бир карра тасдиқлайди.

Совет Иттифоқи билан Франция ўртасидаги ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш учун қадаҳ кўтаришни таклиф қилишга ижозат бергайсизлар!

Совет ва француз халқлари ўртасидаги мустаҳкам дўстлик учун!

Франциянинг равнақи учун!

Президент жаноблари, Сизнинг соғлиғингиз учун!

* * *

Ҳозир бўлган кишилар В. Жискар д'Эстэн билан Л. И. Брежневнинг нутқларини зўр эътибор бериб тингладилар ва қарсаклар билан кутиб олдилар.

Зиёфат самимий, дўстона вазиятда ўтди.

ДЎСТЛИК МУСТАҲКАМЛАНАВЕРСИН

ПАРИЖ, 21 июнь. (ТАСС махсус мухбирлари). КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев Франциядаги совет элчихонасида бугун миллат мажлиси ва сенатнинг Франция-Совет дўстлиги группалари, шунингдек «Франция-СССР» жамияти президентлик кенгаши аъзоларини қабул қилди.

Учрашувда ҳозир бўлганлар орасида миллат мажлиси Франция-Совет дўстлиги группасининг раиси Л. Жокс, сенат Франция-Совет дўстлиги группасининг раиси Ж. Л. Вижье, «Франция-СССР» жамиятининг ижрочи президенти Г. Дессон, «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофотининг лауреати П. Пуйяд, Франция — Совет савдо палатасининг раиси Р. Нюнжессер, ёзувчи Арман Лану бор эдилар.

Л. И. Брежнев билан Франция парламентининг аъзолари ва «Франция-СССР» жамиятининг раҳбарлари ўртасида самимий, дўстона суҳбат бўлди.

Л. И Брежнев ҳозир бўлганларга мурожаат қилиб, бундай деди:

Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Муҳтарам депутат ва сенатор жаноблар!

«Франция—СССР» жамияти президентлик кенгашининг муҳтарам аъзолари!

Азиз дўстлар, ўртоқлар!

Мен сизлар билан, Франциянинг таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари билан, биз мамлакатларимиз ўртасидаги дўстликнинг эътиқодли тарафдорлари деб биладиган кишилар билан яна учрашаётганлигимдан астойдил хурсандман.

Шу мавриддан фойдаланиб аввало қадимги дўстимиз ва жанговар сафдошимиз генерал Пьер Пуйядни олий мукофот — халқаро Ленин тинчлик мукофоти билан яна бир бор муборакбод қилмоқчиман.

Генерал Пуйяд бизнинг мамлакатимизда иккинчи жаҳон уруши йилларида «Нормандия-Неман» авиация полкининг командири сифатида яхши танилган. Ўша машаққатли дамларда у ва унинг собиқ ўртоқлари фашизмга қарши зўр матонат ва юксак қаҳрамонлик кўрсатибгина қолмадилар. Улар дўстлигимизни мустаҳкамлаш ишига сезиларли ҳисса қўшдилар. Мен солдат сифатида биргаликда тўкилган қон билан мустаҳкамланган дўстликдан ҳам мустаҳкамроқ дўстлик йўқ, деб айтсам, генерал Пуйяд фикримни яхши тушунади, деб ўйлайман.

Пьер Пуйяд урушдан кейинги йилларда барча халқларнинг тинчлиги ва хавфсизлиги учун, мамлакатларимиз халқларининг дўстлиги ва қардошлиги учун не сабабдан бу қадар актив, фаол курашчи бўлиб қолганлигини шахсан мен жуда яхши тушунаман. Урушнинг алангали сўқмоқларидан ўтган кишилар уруш даҳшатларининг такрорланишига йўл қўя олмайдилар!

Бироқ, шуни зўр мамнуният билан айтишим кераккки, қадимий танишлар билан бир қаторда бугун бу ерда кўпгина янги кишиларни ҳам кўриб турибман. Бу —жуда соз. Зеро бу нарса яхши йўлга қўйилган совет-француз муносабатларини ривожлантириш соҳасидаги олижаноб ишга француз жамоатчилигининг янгидан-янги намояндалари — турли авлодларга ва сиёсий маслакларга мансуб кишилар қўшилаётганлигини билдиради.

Эртага Франция раҳбарлари билан музокараларимиз тугайди. Сизларнинг қўлоғингизга шуни айтиб ўтмоқчиманки, бу музокаралар конструктив, дўстона, амалий вазиятда ўтмоқда ва назаримда дурустгина натижалар билан тугайди. Бизнинг назаримизда, мустаҳкам тинчликни таъминлаш ва кескинликни юмшатиш, турли ижтимоий тузумга мансуб давлатлар ўртасида тинч-тотув яшаш ва ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг мураккаб, аммо бутун инсоният учун бениҳоя муҳим ишида Франция билан Совет Иттифоқи шу тариқа ҳамон олдинда бораётганликларидан иборат вазият принципиал аҳамиятга эгадир.

Модомики, Совет-Франция ҳамкорлиги эндиликда шундай даражага етган экан, шу қадар чуқур мазмун билан тўлдирилган экан, бунда Франциянинг жамоатчилик кучлари, шу жумладан сиз, муҳтарам дўстларнинг—ҳаммангизнинг каттагина хизматингиз борлиги шубҳасиз.

Мамлакатларимизнинг парламентлари совет-француз дўстлигининг мустаҳкам биноси қурилишида кўпдан бери сезиларли роль ўйнаб келмоқдалар. Равшан сабабга кўра парламентлар мамлакатларимизнинг ҳокимият органлари системасида муҳим ўрин тутаётганлиги учунгина бундай эмас. Гап шундаки, парламентлар у ёки бу мамлакатдаги асосий сиёсий кучларнинг вакилларидан иборат органлар характерида эканлигининг ўзи туфайли ҳам улар ўртасидаги алоқалар холис ниятлилик ва ўзаро ҳурмат муҳитини вужудга келтириш учун, бир-бирини яхши тушуниш учун жуда муҳимдир.

Қулай фурсатдан фойдаланиб, ёқимли бир топшириқни бажармоқчиман. СССР Олий Совети Франция миллат мажлиси билан сенатининг дўстлик парламент группасини шу йил кузида Совет Иттифоқига боришга таклиф қилади. Сизлар бу таклифни қабул этасизлар, деб умид қиламан.

«Франция—СССР» жамиятининг олижаноб фаолиятини ҳам муносиб баҳоламоқчиман. Бу жамият француз жамоатчилигини Совет Иттифоқининг жуда турли-туман соҳалардаги ютуқлари билан таништириш соҳасида хилма-хил иш олиб бормоқда. «Франция—СССР» жамиятининг яқинда Авиньонда бўлиб ўтган съезди мамлакатда жамиятингизга хайрихоҳ бўлган кишилар кўп эканлигини кўрсатди.

Съездда жамият фаолиятини янада ривожлантириш ва кенгайтиришнинг ҳали фойдаланилмаётган каттагина имкониятлари тўғрисида ҳам гапирилганлигини менга айтиб беришди. Жамиятга, унинг раҳбарларига, унинг барча активларига янги муваффақиятлар тиламоқчиман. Азиз дўстлар, совет кишилари сизларни доимо тушуниб, қўллаб-қувватлашларига ишона беришингиз мумкин. Ўйлайманки, Франция ҳукумати ҳам сизларнинг фаолиятингизни қўллаб-қувватлайди, бу фаолият халқларимизнинг ҳамжиҳатлигини мустаҳкамлаш учун муҳимдир.

Бугун сизларнинг ҳузурингизда гапирар эканман, тинчлик, кескинликни юмшатиш ва аввало қуролланиш пойгасини тўхтатиш манфаатлари йўлида биргаликда сарфлаётган куч-ғайратларимизни янада кўпроқ активлаштириш зарурлигига эътиборингизни жалб этмоқчиман.

Тинчлик учун курашнинг ана шу энг муҳим йўлида олға силжиш турли мамлакатлар жамоатчилигининг, шу жумладан совет ва француз жамоатчилигининг куч-ғайратларига, ҳар биримиз нақадар актив ва қатъиятли бўлишимизга жуда кўп жиҳатдан боғлиқ эканлигига ишончим комил. Франция парламентининг муҳтарам аъзолари, «Франция-СССР» жамиятининг муҳтарам раҳбарлари, мен сизларга мурожаат қилиб, инсоният учун энг зарур вазифани ҳал этиш йўлида совет ҳамкасабаларингиз билан биргаликда янада собитқадамлик билан ҳаракат қилишга чақираман.

Совет Иттифоқи ва Франция халқлари ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш соҳасидаги, тинчлик, кескинликни юмшатиш ва халқаро ҳамкорлик ишида янгидан-янги муваффақиятларга эришиш соҳасидаги олижаноб фаолиятингизда сизларга яна бир бор чин кўнгилдан ютуқлар тилашга ижозат бергайсиз.

Ҳаммангизга сиҳат-саломатлик ва оилаларингизга омон-эсонлик тилайман!

«Франция — СССР» жамиятига туҳфа қилинган «Березка» («Қайин») бронза скульптурасини қабул этишингизни сўрайман. Рус халқ ижодиётида бўлгани каби бу асарда ҳам ёш қиз образи, навқиронлик образи мамлакатимиз табиати рамзи бўлган рус қайини образи билан уйғунлаштириб юборилган. Шу билан бирга бу ишнинг автори таниқли совет ҳайкалтароши Анна Голубкина улуғ Роден билан, француз маданиятининг бошқа атоқли арбоблари билан ижодий дўст бўлганлигини таъкидлаб ўтмоқчиман.

Бу нарса мамлакатларимиз маданиятларининг кенг миқёсдаги тарихий, анъанавий алоқаларидан ва улар бир-бирларини ўзаро бойитиб борганликларидан яна бир марта далолат беради.

Л. И. Брежнев шунингдек Франция миллат мажлиси ва сенатининг Франция — Совет дўстлиги группаларига мамлакатимиз герби ва Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига кирувчи барча ўн беш республика герблари тасвирланган медаллар тўпламларини совға қилди.

Бу совға учрашувимиздан, Совет Иттифоқи билан Франция халқларининг дўстлигидан эсдалик бўлиб қолсин, деди у.

Мен аминманки, СССР Олий Совети билан Франция миллат мажлиси ва сенати ўртасида мавжуд бўлган ҳамда яхши ва мустаҳкам анъаналарга эга бўлган ҳамкорлик янада муваффақиятлироқ ривожлана беради.

Миллат мажлиси Франция — Совет дўстлиги группасининг раиси Л. Жокс билан сенат Франция — Совет дўстлиги группасининг раиси Ж.-Л. Вижье Франция — Совет дўстлиги мустаҳкам биноси қурилишида парламент аъзоларининг ролига юксак баҳо берганлиги учун Л. И. Брежневга қизғин миннатдорчилик изҳор этдилар. Улар тинчликни мустаҳкамлаш ва кескинликни юмшатиш, Европа қитъасида ва бутун дунёда хавфсизликни таъминлаш манфаатлари йўлида фаолиятнинг турли соҳаларида Франция билан СССРнинг ҳамкорлигини янада чуқурлаштириш, иккала мамлакат халқларининг дўстлигини кучайтириш зарурлигини таъкидладилар.

Мамлакатларимиз ўртасидаги мавжуд дўстлик муҳимлигига аминмиз, деди Л. Жокс, — Леонид Ильич, Сизнинг Францияга қилган визитингиз бунинг янги далилидир. Халқларимиз иккинчи жаҳон уруши йилларида фашизмга қарши биргаликда жанг қилдилар. Биз тинчлик, кескинликни юмшатиш учун, ўзаро ҳурматга асосланган иноқлик ва ҳамкорлик учун курашда ҳам ана шундай бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилишимиз лозим.

Биз Совет давлатининг бошлиғи томонидан қабул этилишга мушарраф бўлдик, Совет давлатининг қаҳрамон қўшинлари Сталинград яқинида фашист қўшинларининг енгилмаслиги тўғрисидаги афсонани бутун дунёнинг кўз ўнгида мажақлаб ташладилар, бизнинг умидимизни ишончга айлантирдилар, деди Ж. Л. Вижье. Иккала мамлакатимиз халқлари агрессия қурбони бўлганликлари учун курашдилар. Бизнинг бошимизга тушган кулфатлар фарзандларимиз бошига тушишини хоҳламаймиз. Шу ерда ҳозир бўлган барча кишилар Сизнинг визитингиз дўстлигимизни янада мустаҳкамлашга ва тинчлик йўлидан олға силжишга кўмаклашишини астойдил тилайдилар.

«Франция — СССР» жамиятининг ижрочи президенти Г. Дессон Совет Иттифоқининг барча француз дўстлари номидан гапириб, самимий, дўстона учрашув учун, жамият фаолиятига юқори баҳо берганлиги учун Л. И. Брежневга сидқидилдан ташаккур айтди. «Франция — СССР» жамиятининг ҳамма аъзолари Сизнинг визитингиздан хурсанд эканликларига аминман ва биз бундан буён ҳам француз—совет дўстлигини мустаҳкамлаш учун актив курашаверамиз, деб таъкидлади у. Бизнинг жамиятимиз турли маслакдаги кишиларни, эркак ва аёлларни бирлаштириб турибди. Аммо уларнинг ҳаммалари асосий масалада — иккала мамлакатимизга ва тинчлик ишига шу қадар зарур бўлган дўстликни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш керак деган фикрга қўшиладилар.

Ж. Л. Вижье ва Л. Жокс Л. И. Брежневга сенат раиси А. Поэр ҳамда миллат мажлисининг раиси Э. Фор номидан эсдалик медаллар топширдилар.

Учрашувда А. А. Громико, Н. С. Патоличев, Б. П. Бугаев, СССРнинг Франциядаги элчиси С. В. Червоненко, бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ IV СЕССИЯСИ

СССР КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ) ЛОЙИҲАСИ ВА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1977 ЙИЛ МАЙ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИДАН ҲАМДА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БОШ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ДОКЛАДИДАН СОВЕТЛАР УЧУН КЕЛИБ ЧИҚАДИГАН ВАЗИФАЛАР ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. РАШИДОВ доклади

Ҳурматли депутат ўртоқлар!

Партия билан халқ қаҳрамонона ва бунёдкорлик меҳнати завқ-шавқига тўлиб-тошган жўшқин ҳаётимизнинг ҳар йили Совет давлатининг шонли сиёсий тарихига, бутун жаҳон революцион жараёни тарихига зарҳал саҳифалар ёзмоқда. Жўшқин ҳаётимизнинг ҳар бир йили ўз қирралари билан ярқираб турибди ва ўзининг бекиёс воқеалари билан унутилмас бўлиб қолмоқда. Бу йил — Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги байрами, янги совет Конституцияси қабул қилинадиган йилда ана шундай воқеалар айниқса кўп содир бўлмоқда. Бу улуғвор воқеалар партия билан давлатимиз ривожининг янги муҳим босқичини бошлаб бермоқда.

КПСС Марказий Комитетининг яқиндагина бўлиб ўтган май Пленуми, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг янги Конституцияси лойиҳаси тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, Конституция комиссиясининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежнев қилган доклад, мамлакат давлат ҳокимияти олий органининг яқиндагина тамом бўлган сессияси ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг СССР Олий Совети Президиуми Раиси қилиб сайланиши — жуда катта умумпартиявий ва умумдавлат аҳамиятига молик воқеалардир.

Ана шу воқеаларнинг чуқур маъноси ва аҳамияти Коммунистик партиянинг роли тобора кучайиб бораётганлигидан, социалистик давлат янада ривожланиб, мустаҳкамланганлигидан, партия билан халқ метиндек бирлашиб ва жипслашиб, КПСС XXV съезди ишлаб чиққан йўлдан комил ишонч билан оғишмай олға бораётганлигидан далолат беради.

Ўзбекистон коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети май Пленумининг қарорини тўла-тўкис ва батамом қўллаб-қувватламоқдалар ҳамда маъқулламоқдалар. Ўзбекистон ишчилари, колхозчилари, халқ зиёлилари барча совет кишилари каби ўртоқ Л. И. Брежневнинг давлат бошлиғи лавозимига сайланишини якдиллик билан астойдил табриклайдилар. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ва СССР Олий Совети Президиумининг Раиси лавозимларини бир киши ижро этиши зарурлигини ҳаётнинг ўзи тақозо этди. Бу нарса партиямиз совет жамиятининг раҳбари ва раҳнамоси бўлган, идора қилувчи партия эканлигидан ҳам, шунингдек Л. И. Брежневнинг Ватан бахт-саодати йўлидаги буюк шахсий фазилатлари ва фидокорона меҳнатидан ҳам келиб чиқади. Ана шу юксак давлат ишида бутун совет халқининг хоҳиш-иродаси ва манфаатлари ўз ифодасини топди.

Сизларнинг номингиздан, Совет Ўзбекистонининг барча меҳнаткашлари номидан Леонид Ильич Брежневга халқ бахт-саодати йўлидаги, ер юзида тинчлик ва социал тараққиёт йўлидаги тинимсиз, фидокорона курашида худди ҳозиргидек сиҳат-саломатлик, шундай оптимизм, битмас-туганмас куч-ғайрат, ирода кучи тилашга ижозат бергайсизлар. Биз шунга ғоят аминмизки, Леонид Ильич мамлакат ичкарисида ҳам, халқаро майдонда ҳам партиямиз, давлатимиз, қаҳрамон халқимизнинг муносиб, ленинчи вакили бўлиб иш кураверади.

Янги Конституцияни яратиш зарур бўлиб қолганлиги, унга киритилган ўзгартишларнинг характери ва унда баён этилган мазмуннинг асосий белгилари, янги Асосий қонуннинг ички ва халқаро ҳаёт учун бўлган аҳамияти Леонид Ильич Брежневнинг қисқа бўлса ҳам, аммо салмоқдор, чуқур мазмунли докладида жуда равшан, аниқ ва ишонарли тарзда таърифлаб берилди. Бу доклад матбуотда эълон қилинди, сизлар у билан танишдингиз.

Шу сабабли республика меҳнаткашлари Асосий қонун лойиҳасини қандай кутиб олганликлари, қандай баҳолаганликларига ва Советларнинг КПСС Марказий Комитети май Пленуми қарорларидан, ўртоқ Л. И. Брежнев докладидан ва янги Конституция лойиҳасидан келиб чиқадиган конкрет вазифаларига қисқача тўхталиб ўтишга ижозат бергайсизлар.

Аввало шуни таъкидлаш лозимки, СССР янги Конституциясининг умумхалқ муҳокамасига чиқарилган лойиҳаси партиямиз билан давлатимизнинг ролини янада оширишга хизмат қилади, мамлакатимиз бутун ижтимоий-сиёсий ҳаётини активлаштириш омили бўлади.

Билдирилаётган кўпдан-кўп фикрлар, олинаётган хатлар ва мулоҳазалардан шу нарса кўриниб турибдики, совет халқи, бутун тараққийпарвар инсоният ана шу бениҳоя муҳим сиёсий ҳужжатга, Улуғ Октябрнинг асосий ғалабалари, халқимиз босиб ўтган қаҳрамонона йўл лўнда қилиб ифодалаб берилган ҳужжатга жуда юқори баҳо бермоқдалар. Бу ҳужжатда ғолиб социализм мамлакатининг буюк ютуқлари умумлаштирилган ҳолда баён этилган.

Конституция лойиҳасини муҳокама қилиш кенг авж олиб бораётган бир пайтда республика меҳнаткашлари ҳозир амалда бўлган Конституция қабул этилгандан кейинги 40 йил мобайнида рўй берган социал-иқтисодий ўзгаришларимизнинг улуғворлигини зўр мамнуният билан қайд этмоқдалар.

Ҳар бир киши янги Конституция қоидаларини ўрганиб ва мағзини чақиб, бизнинг мамлакатимиз босиб ўтган жуда катта йўлни беихтиёр эсга олади, шунда унинг қалби улуғ партиямиз учун, кўп миллатли давлатимиз учун, порлоқ келажак — коммунизм йўлини очиб бораётган қаҳрамон халқимиз учун қувонч ва ифтихор туйғуларига тўлиб-тошади.

СССРда ривожланган, етук социалистик жамият қурилди. Мамлакат ижтимоий ҳаёти ва экономикасининг ҳамма соҳаларида туб ўзгаришлар рўй берди. Энди мамлакатда социалистик мулкчилик танҳо ҳукмронлик қилмоқда. Фан-техника революцияси ютуқларини социалистик тузум афзалликлари билан бирга қўшиш асосида ривожланиб бораётган ягона, қудратли халқ хўжалик организми вужудга келди ва муваффақиятли ишлаб турибди.

Совет жамиятининг социал қиёфаси ҳам ўзгарди. Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ зиёлиларининг бузилмас иттифоқи янада кўпроқ мустаҳкамланди.

Бизда миллатларнинг тенглиги юридик жиҳатдангина эмас, ҳақиқатда ҳам рўёбга чиқди. Эндиликда ҳамма совет республикалари ривожланишнинг юксак поғонасига кўтарилдилар. Буни Ўзбекистон мисолида ҳам яққол кўрса бўлади. Совет халқларининг аҳил, қардошлик оиласидаги Ўзбекистон меҳнаткашлари иқтисодий ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларида буюк муваффақиятларга эришдилар. Қирқ йил мобайнида республикамиздаги саноат маҳсулотининг жами ҳажми 18 баравар ортди, пахта етиштириш эса 1 миллион тоннадан беш миллион тоннага етди ва ундан ҳам ошиб кетди. Республика экономикаси мамлакат яхлит халқ хўжалик комплексининг ажралмас қисмидир. У социалистик саноатга, юксак даражада ривожланган қишлоқ хўжалигига, илғор фан ва маданиятга асосланади.

Етук социализм қурилиши билан, жамият барча қатламлари ишчилар синфининг ғоявий-сиёсий позицияларига ўтиши билан пролетариат диктатураси сифатида вужудга келган Совет давлати ўсиб, умумхалқ давлатига айланди. Улуғ Советлар мамлакатидаги миллат ва элатлар бир-бирлари билан тобора кўпроқ яқинлашмоқдалар. Бизда кишиларнинг янги тарихий бирлиги — совет халқи таркиб топганлиги билан аҳолининг ҳамма қатламлари, барча миллат ва элат вакиллари фахрланадилар.

Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи, дунёнинг бутун социал-сиёсий қиёфаси ҳам тубдан ўзгарди. Ватанимизнинг капиталистик қуршовда бўлиши тугатилди. Социализм жаҳон системасига айланди. Қудратли социалистик ҳамдўстлик вужудга келди. Собиқ мустамлакалар ўрнида ўнлаб суверен давлатлар пайдо бўлди. Шу туфайли энди янги жаҳон урушининг олдини олиш учун реал имконият мавжуд бўлиб қолди. Аммо бу жараён муқаррар тус олиши учун партия бутун дунёда тинчлик учун бундан буён ҳам актив ва изчил курашни, инсонпарварлик руҳидаги одилона курашни давом эттираверади.

Лойиҳанинг махсус моддасида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг раҳбарлик ва раҳнамолик роли батафсил тавсифлаб берилганлиги факти ҳамма жойда қизғин қўллаб-қувватланмоқда. Шу билан бирга, халқ учун яшаб келаётган ва халққа хизмат қилаётган партиянинг раҳбарлик роли коммунистик қурилишнинг барча режалари ва олижаноб вазифалари муваффақиятли амалга оширилишининг ишончли гаровидир. Бу ҳолат зўр мамнуният билан таъкидлаб ўтилмоқда.

Лойиҳа Ленин ғоялари руҳи билан, кўп миллатли Совет давлатини янада равнақ топтириш тўғрисидаги, халқимиз ҳаётини муттасил яхшилаш ҳақидаги чуқур партиявий ғамхўрлик руҳи билан суғорилганлигини кишилар алоҳида ифтихор билан гапирмоқдалар.

Социалистик демократияни кенгайтириш ва чуқурлаштириш тўғрисидаги фикр бошдан-оёқ лойиҳага сингдириб юборилганлиги равшан кўриниб турибди. Лойиҳада Советларни ташкил этишнинг ва улар фаолиятининг демократик принциплари янада ривожлантирилган, уларнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлашнинг асосий йўллари белгиланган. Мамлакат ҳаётида касаба союзлари, комсомол, кооператив ташкилотлар ҳамда меҳнаткашларнинг бошқа оммавий жамоат ташкилотлари ҳамда коллективлари муҳим роль ўйнаётганлиги лойиҳада кенг миқёсда ифодалаб берилган.

Янги Конституцияда Совет давлатининг инсонпарварлик моҳияти тўла-тўкис очиб берилган, инсониятнинг энг заковатли фарзандлари орзу қилган ва ер куррасидаги тараққийпарвар кишилар эришиш учун неча асрлар давомида курашган ва ҳозир ҳам курашаётган идеаллар қарор топтирилган.

Конституция лойиҳасининг ҳар бир боби, ҳар бир моддаси, ҳар бир сатри меҳнаткашларнинг туб манфаатларига мос бўлиб тушганлиги, уларнинг фикри-зикрини ва эзгу орзуларини ифодалаб турганлиги учун ҳам бутун халқ бу ҳужжатни сидқидилдан қўллаб-қувватламоқда, деб ҳозирнинг ўзидаёқ дадил айтиш мумкин.

Янги Конституция социалистик турмуш тарзини, демократиямизни қарор топтириб, шу тариқа гражданларнинг ҳақиқий тенг ҳуқуқлилигини, уларнинг ҳақиқий ҳуқуқларини гарантиялаб беради. Энг асосий ҳуқуқ — эркин, бахтиёр ва шодиёна яшаш, шахснинг ҳар тарафлама уйғун равишда камол топиши ҳуқуқидир. Дарҳақиқат, ўртоқлар, бизнинг кишиларимиз ишсиз қолиш, илм ололмай қолиш, уй-жойсиз қолиш, қариганда ёки касалга чалинганда эътибордан четда қолиш, ҳаёт кемасидан улоқтириб ташланиш сингари инсоннинг қадр-қимматини таҳқирлайдиган ташвишлар азобини тортмайдилар. Ҳолбуки, капитал ҳукмрон бўлган мамлакатларда ҳар жойда ва ҳар дамда ана шундай воқеалар содир бўлиб турибди.

Партиямиз билан давлатимиз халқнинг турмуш даражаси ва маданиятини доимо, муттасил ошириш учун жуда катта куч-ғайрат сарфлаётганликларини, Конституция уларнинг ор-номуси ва қадр-қимматини ҳимоя қилишини, шахсни, мол-мулкни, уй-жойни ва сиҳат-саломатликни; муҳофаза қилиш дахлсизлигини гарантиялаб турганлигини совет кишилари яхши биладилар ва бу нарса Конституция лойиҳасида янги куч билан таъкидланган. Бизнинг мамлакатимизда гражданларнинг давлатни бошқаришда, жамиятнинг ҳамма ишларида актив қатнашиши учун барча шарт-шароитлар яратиб қўйилган.

Шу билан бирга, ҳар бир гражданнинг ўз ҳуқуқларини яхши билибгина қолмай, ўз вазифаларини, ўзининг ватан ва халқ олдидаги бурчини муқаддас билиб бажарган тақдирдагина Конституцияда гарантиялаб қўйилган буюк ҳуқуқлар рўёбга чиқиши, давлатимиз равнақ топиши мумкинлигини биз ҳаммамиз жуда яхши тушунамиз. Ҳуқуқлар ва эркинликлардан давлатга зарар келтирадиган тарзда, бошқа кишиларга зиён етказадиган тарзда фойдаланилмаслиги керак. Бу ҳуқуқ ва эркинликлар меҳнаткашлар оммасининг манфаатларига, социалистик тузумни мустаҳкамлаш мақсадлари ва вазифаларига хизмат қилиши лозим.

Социалистик давлатнинг асосий қонуни текинхўрларга, ишёқмасларга, жамоат тартибини бузувчиларгагина эмас, айниқса ватандан ажралиб қолган ва мамлакат ичкарисида таянч тополмай, реакцион, империалистик доиралардан мадад олишга интилаётган «бошқача фикрловчилар» деб аталмиш бир тўда муртадларга эркинлик ва ҳуқуқлар бермаслигини яхшилаб тушунтириб бериш лозим.

Совет халқи ўз ор-номусини, ўз эркинлиги ва қадр-қимматини ватан хоинларидан, империализм агентлари ва малайларидан ҳимоя қилишни ўз ҳуқуқи дебгина эмас, шу билан бирга ўзининг муқаддас бурчи деб ҳам билади.

Муҳокама давомида инсоннинг реал ҳуқуқлари ва эркинликлари гражданлик масъулияти билан қўшиб олиб борилиши лозимлиги ва социалистик ижтимоий тузумга қарши, совет халқининг манфаатлари зарарига фойдаланилмаслиги кераклиги тўғрисида лойиҳада ёзиб қўйилган муҳим қоидани ҳамма чуқур тушуниб, тўла-тўкис қўллаб-қувватлади.

Асосий қонун лойиҳаси мутлоқ кўпчилик совет гражданларига, коммунизмнинг фидокорона бинокорларига, порлоқ идеалларимизга, Ватанимизга, халқимизга астойдил содиқ кишиларга, софдил, ҳалол меҳнатчиларга эркинлик ҳуқуқини таъминлаб беради. Совет кишиси ҳаётининг моҳияти ва маъноси ҳам ана шундан иборат. Айни шу нарса илҳомбахш ижодкорлик завқини бахш этади, ижтимоий фойдали меҳнатда ўз халқига садоқат билан беғараз хизмат қилишдек ҳақиқий бахтни ҳис этиш туйғусини бахш этади.

Хуллас, ўртоқлар, лойиҳа бошдан — оёқ революцион инсонпарварлик, инсон тўғрисидаги оталарча ғамхўрлик руҳи билан суғорилган. Бутун мамлакат меҳнаткашлари қатори Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам айни шу нарсани янги Конституциянинг — ривожланган социализм Конституциясининг, **коммунизм қуриш** Конституциясининг чуқур маъноси ва моҳияти, деб биладилар.

СССРнинг янги Конституцияси асосида барча иттифоқдош ва автоном республикаларнинг конституциялари ишлаб чиқилади ва тасдиқланади. Бугун биз, вақтни ўтказмай, депутатлар орасидан махсус комиссия тузишимиз, Ўзбекистон ССРнинг янги Конституцияси лойиҳасини яратиш ишига киришишимиз, Қорақалпоғистон Олий Совети эса автоном республика конституциясини тайёрлаб, қабул қилишни тавсия этишимиз лозим.

Ҳозирги энг муҳим ва биринчи навбатдаги вазифа Конституция муҳокамасини имкони борича кенг, чинакам умумхалқ кўламида кучайтириб юборишдан иборат. Бу ишни шундай ташкил қилиш керакки, муҳокама амалий ва эркин тус олсин, янги асосий қонуннинг моҳияти ва аҳамиятини ҳар бир киши чуқур тушуниб олсин. Шу билан бирга совет халқининг ютуқларини далил-исботлар билан ва тушунарли тарзда, конкрет факт ва мисоллар ёрдамида пропаганда қилиш, партиянинг ривожланган социализм қурилишидаги раҳбарлик ролини очиб бериш, меҳнаткашлар моддий ва маданий турмуш даражасини муттасил ошириш тўғрисидаги ғамхўрлигини яққол кўрсатиб бериш муҳимдир.

Совет давлатининг инсонпарварлик моҳиятини, турмуш тарзимизнинг, гражданларга ҳақиқий эркинликлар ва тенг ҳуқуқлиликни гарантиялаб берадиган социалистик демократиянинг ҳамма афзалликларини чуқур тушунтириб бериш зарур. Айни вақтда буржуа демократияларининг ва улардаги конституцияларнинг сохталигини ишонарли тарзда фош қилиб ташлаш керак.

Совет органлари ҳозир меҳнаткашлардан тушаётган мулоҳаза ва таклифларни синчиклаб ўрганиш ва умумлаштиришда фаол иштирок этишлари зарур. Уларни эътибор билан кўриб чиқиш, танқидга партиявий назар билан қараш, давлат ва жамоат органлари ишидаги камчиликларни тугатиш учун оператив чораларни кўриш муҳимдир.

Муҳокама давомида меҳнаткашларнинг меҳнат ғайрати ва сиёсий активлиги ошириб борилиши, беш йиллик планларини муддатидан илгари бажариш, Улуғ Октябрнинг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш учун бошланган социалистик мусобақани янада кенг қулоч ёйдириш ва таъсирчанлигини кучайтириш зарур.

Шу муносабат билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳозирги юбилей йилида белгиланган планлар ва олинган юксак социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганлигини Олий Совет депутатларига маълум қилишни зарур, деб ҳисоблайди.

Саноат маҳсулотини реализация қилиш ва буюмларнинг кўпчилик энг муҳим турларини ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган беш ойлик план муддатидан илгари бажарилди. Пландан ташқари 154 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Ишлаб чиқариш ҳажмини ўстиришнинг 72 проценти меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминланди.

Геология, пахта тозалаш, Енгил саноат ва маҳаллий саноат министрликларининг корхоналари, «Средазуголь», «Союзмашхлопководство», «Узтекстильмаш» бирлашмалари, авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси бир маромда ишлаб турибди. Андижон, Сирдарё, Қашқадарё ва Сурхондарё областлари корхоналарининг коллективлари план ва мажбуриятларни муваффақиятли уддаламоқдалар.

Шу билан бирга республиканинг ҳамма корхоналари ҳам шундай уюшқоқлик билан бир маромда ишлаяпти деб бўлмайди. Бир қанча шаҳарлар ва районларнинг саноати олинган мажбуриятларни бажармай, орқада қолиб келмоқда.

Ҳали ҳам вақт ғанимат, партия комитетлари, барча меҳнаткашлар депутатлари советлари, хўжалик органлари ҳамма ҳам ростовликлар ва янгийўлликлар методи асосида қолоқларсиз ишлайдиган бўлиши учун шошилинч чораларни кўришлари керак.

Республика деҳқонлари ва чорвадорлари мураккаб оби ҳаво шароитларида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Бу йилги кўкламнинг ҳаддан ташқари қурғоқчил келиши лалмикор ерлардаги ғаллазорларга, яйловларга катта зарар етказди, чигитнинг униб чиқиши учун ерларни суғоришга тўғри келди. Сўнгги вақтларда, ёғингарчиликка эҳтиёж қолмаган бир пайтда кўпгина жойларда жала қуйиб сел келди ва натижада кучли вайронгарчиликларга сабаб бўлди.

Дала ва фермаларнинг меҳнаткашлари қаҳрамонона меҳнат қилиб, бой тажриба ва ажойиб маҳоратни ишга солиб, табиатнинг ана шу инжиқликларини бартараф қилиб, юбилей йилида рекорд кўрсаткичларга эришиш учун шайланиб турибдилар ва бунинг учун зарур бўлган ҳамма ишларни қилмоқдалар. 5 миллион 360 минг тонналик пахта хирмони учун курашда пахтакорлар олдида ҳали кўпгина қийинчиликлар турибди. Сув камчиллиги ва оби ҳавонинг беқарорлиги шароитида экинларни айниқса пухта парвариш қилиш, ҳосилни эртароқ етиштириб, унинг 70 процентини машинада териб олиш керак бўлади. Ҳолбуки бир қанча районларда, колхоз ва совхозларда культивация ва суғориш сифати, минерал ва органик ўғитлардан фойдаланиш мўл ҳосил етиштириш учун агротехника талабларига мос келмайди.

Баъзи область ва районларда ҳали пахтани машинада теришга чинакам тайёргарлик ишлари кучайтириб юборилган эмас.

Ғаллакорлар ўрим-йиғимнинг энг масъулиятли палласига қадам қўйдилар. Ғалла ўрими ва давлатга дон топшириш суръатларини кучайтириш керак. Лалмикор ерларда олинмай қолган дон ўрнига суғориладиган ерларда бошоқли экинлардан, маккажўхори ва шолидан мўл ҳосил етиштириш зарур бўлади. Ҳар бир колхоз, совхоз, район қурғоқчиликни мутлақо рўкач қилмай ўзи қабул қилган мажбуриятларни бажариши лозим.

Сабзавот ва меванинг мўл ҳосилини ҳамма жойда тезроқ йиғиштириб олиш, уларнинг нобуд бўлишига йўл қўймаслик, тайёрлов ишларини тезроқ ўтказиш, маҳсулотни аҳолига сотишни намунавий йўлга қўйиш, Москва, Ленинград ва мамлакатнинг бошқа саноат марказларига мева-сабзавот маҳсулотини имкони борича кўпроқ жўнатиш керак. Бу вазифани ҳал этишда актив қатнашиш — маҳаллий Советларнинг бевосита бурчидир.

Республикада бир қанча тадбирлар системаси амалга оширилганлиги натижасида чорва ва парранда маҳсулдорлиги йил сайин кўпаймоқда, гўшт, сут ва тухум етиштириш суръатлари кучаймоқда. Шуни айтиш кифоя қиладики, шу йилнинг ўзида гўшт харид қилиш 30 минг тонна, сут харид қилиш 100 минг тонна, ва тухум харид қилиш 90 миллион дона кўпайтирилади. Аммо шунга қарамай аҳолини чорвачилик маҳсулотлари билан, айниқса гўшт ва сут маҳсулотлари билан таъминлаш масаласи ҳамон муҳим проблема бўлиб қолмоқда. Шу сабабли Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳукумати ана шу озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кескин кўпайтириш учун қатъий чораларни кўрмоқдалар.

Шу мақсадда ҳозир сигир ва қўйлар бошини кўпайтириш, уларнинг маҳсулдорлигини ошириш билан бирга 18 та бройлер паррандачилик фабрикаси қувватини ошириш иши авж олдириб юборилди. Бу йил ва келгуси йил 8 та йирик колхозлараро Бройлер фабрикаси қурилади, колхоз ва совхозларда эса енгил типдаги 700 тадан кўпроқ паррандахона ташкил этилади.

Жамоат ишлаб чиқариши — озиқ-овқатнинг товар ресурсларини кўпайтиришнинг асоси эканлиги шубҳасиз, шунинг учун ҳам жамоат ишлаб чиқаришини ҳар томонлама ривожлантириш керак. Шу билан бирга колхозчиларнинг ва совхоз ишчиларининг шахсий томорқа хўжаликлари имкониятидан ҳам кенгроқ фойдаланиш лозим.

Аммо кейинги йилларда кўпгина қишлоқ меҳнаткашлари ўз шахсий хўжаликларини қисқартира бошладилар, шунинг натижасида колхозчилар ва совхоз ишчилари қўлидаги сигир ва паррандалар кескин қисқариб кетди. Район, посёлка, қишлоқ ва овул Советларининг ижроия комитетлари бу камчиликни аста-секин ва оқилона тузатишлари, шахсий хўжаликда чорва ва парранда боқишда қишлоқ аҳолисига ҳар тарафлама ёрдам беришлари керак.

Пахта, дон, мева ва сабзавот етиштириш ҳамда давлатга сотиш юзасидан олинган юксак мажбуриятларни бажаришнинг муваффақияти шафқатсиз сув танқислиги шароитида чорва молларини ем-хашак билан таъминлаш, сувнинг ҳар литридан оқилона фойдаланишга кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади. Маҳаллий Советлар сувдан фойдаланиш интизомига риоя этилиши устидан қатъий назорат ўрнатишлари зарур.

Ўртоқлар, саноат ва қишлоқ хўжалигини, халқ маорифини, соғлиқни сақлашни, савдо ва умумий овқатланишни ривожлантириш, хуллас меҳнаткашлар фаровонлигини яхшилаш соҳасидаги ҳамма вазифаларнинг ҳал этилиши капитал қурилиш суръатларида, ишлаб чиқариш ва маданий-маиший объектларини ўз вақтида ишга туширишга кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади.

Кўпгина қурилиш трестлари тез ва соз қуришни ўрганиб олдилар. Бироқ, қурилиш ишларининг миқёси ва мураккаблиги доимо ошиб бормоқда. Шу йилнинг ўзида биз Сирдарё ГРЭСида иккита янги энергетика блокини, Бекободда йилига 250 минг тонна пўлат эритадиган электр печни, Урганчдаги ёғ-экстракт заводини, Андижон, Ангрен, Нукусда сут заводларини, Тошкентдаги янги консерва заводини, Бухоро ип газлама комбинатидаги янги қувватларни, Қувасойда чинни заводини, бир қанча пахта тозалаш заводлари, чорвачилик комплекслари, паррандачилик фабрикалари ва янги кўл-ҳовуз балиқ хўжаликларини ишга туширишимиз лозим.

Ҳамма қурилиш ва монтаж министрликлари ҳамда идоралари пудрат ишлари планини муваффақиятли бажара бошладилар. Бироқ, асосий кўрсаткич — объектларни ўз вақтида ишга тушириш иши унчалик кўнгилдагидек бўлмаяпти. Йилнинг биринчи ярмига планлаштирилган кўпгина объектлар ҳали тайёр эмас, аммо уларнинг қурилишини орқага суриб бўлмайди. Чунки йилнинг иккинчи ярмида йиллик планда белгиланган битказиладиган объектларнинг деярли 80 проценти ишга туширилиши лозим. Шу сабабли ҳозирнинг ўзидаёқ барча одам, материал ва техника ресурсларини шу объектларга тўплаш зарур. Маҳаллий Советларнинг ижрокомлари қишлоқ қурилишларини кун сайин, қаттиқ назорат қилиб туришлари лозим.

Маҳаллий Советларнинг объектларига ажратилган капитал маблағларни ўзлаштиришнинг аҳволи унчалик яхши эмас. Жиззах, Бухоро, Хоразм, Самарқанд, Сурхондарё, Сирдарё ва Тошкент областлари беш ойлик планни бажармадилар. Улар уй-жой бинолари, мактаблар, болалар муассасалари ва даволаш муассасаларини ишга тушириш планини бажармадилар.

Бизнинг Конституциямиз совет гражданларининг ҳаётий муҳим ҳуқуқини — уй-жойлик бўлиш ҳуқуқини дунёда биринчи бўлиб эълон қилди. Асосий қонуннинг бу қоидаси барча советлар ва уларнинг ижроия комитетлари зиммасига уй-жой қурилишининг кенг программасини ҳамма жойда ва сўзсиз бажариш учун, квартираларни тақсимлаш қоидаларига қатъий риоя қилиш учун янада каттароқ масъулият юклайди.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари шаҳарларни, район марказларини, ишчи посёлкаларини ва колхоз қишлоқларини ободонлаштириш соҳасида катта иш қилмоқдалар. Кейинги вақтларда шу мақсадлар йўлидаги имкониятлар анча кенгайди. Маҳаллий Советларнинг бюджетлари йил сайин кўпаймоқда. Бундан ташқари уларга корхоналар, колхозлар, муассасалар, жамоат ташкилотларининг маблағларини кўплаб уй-жой ва коммунал-маиший қурилишга сарфлаш ҳуқуқи берилган.

Бу соҳада Тошкент, Қарши, Янгийўл, Тахиатош ва бошқа кўпгина шаҳар ҳамда район меҳнаткашлар депутатлари Советлари аниқ мақсадни кўзлаб катта иш олиб бормоқдалар.

Тошкент шаҳри кўз ўнгимизда нақадар ободонлашиб, кўркамлашиб бораётганлигига бир назар ташланг. Янгидан-янги уй-жой кварталлари, замонавий ноёб бинолар, магистрал проспектлар, хиёбонлар, майдонлар, парклар унинг ҳуснига-ҳусн қўшиб турибди. Шаҳар кўчатларга бурканган, анвойи гуллар очилиб турибди. Шаҳар марказида кўркам майдон қурилди ва Владимир Ильич Лениннинг монументал ҳайкали ўрнатилди. Бизнинг пойтахтимиз намунали коммунистик шаҳар қиёфасига кириб бормоқда. Қарши ҳамда бошқа кўпгина шаҳар ва қишлоқлар нозик дид билан қурилиб, яхши ободонлаштирилмоқда.

Лекин ҳамма жойда ҳам аҳвол ана шундай деб бўлмайди. Кўпгина область, шаҳар ва район Советлари ҳамда уларнинг ижроия комитетлари ободонлаштириш ишларига тузук эътибор беришмаяпти, аҳолининг маданияти ва турмушини яхшилаш тўғрисида зарур даражада ғамхўрлик қилишмаяпти. Ўтган йили Самарқанд, Термиз шаҳар, Жарқўрғон район Советлари ва бошқа кўпгина Советларнинг ижроия комитетларида маҳаллий бюджетда кўзда тутилган катта-катта маблағлар ўзлаштирилмай қолиб кетганлигини нормал бир аҳвол деб бўладими, ахир?

Меҳнаткашлар депутатларининг ҳар бир Совети ўзига ажратилган маблағни тўла-тўкис ўзлаштирибгина қолмай, шу билан бирга қонуний кооперациялаш ҳисобига шаҳарларни ва барча аҳоли пунктларини ободонлаштиришлари, уй-жой, болалар муассасалари ва даволаш муассасаларини, магазинлар, ошхоналар ва ресторанлар, клублар, кино-театрлар ва маиший хизмат объектларини кўпроқ қуришлари лозим. Аҳолига маданий-маиший, медицина ва савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш — республика Олий Советидан тортиб барча маҳаллий Советларгача бўлган давлат ҳокимияти органларининг бевосита бурчи ва вазифасидир.

Янги Конституция лойиҳасининг муҳокамаси ва қабул этилиши кенг меҳнаткашлар оммасининг экономикани бошқаришда, давлат аппарати иши устидан контроллик қилишда янада актив иштирок этишига хизмат қилиши лозим. Маҳаллий Советларга куни кеча ҳамма жойда тўла якдиллик билан ўтган ҳамда партия билан халқ бирлигини янги куч билан намойиш қилган сайлов бу ишга хизмат қилади.

Сайловчилар партиямизнинг доно ички ва ташқи сиёсати учун, янги Совет Конституцияси учун, коммунистлар билан партиясизларнинг бузилмас блоки учун баланд руҳ билан овоз бердилар.

Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва зиёлиларнинг энг муносиб вакиллари депутатликка сайландилар. Янги чақириқ Советлар составининг 70 процентга яқини ишчи ва колхозчилардан, деярли ярмиси хотин-қизлардан, учдан бир қисми 30 ёшга етмаган йигит ва қизлардан иборат. Булар халқ оммаси орасидан етишиб чиққан кишилардир, булар аҳоли барча қатламларининг халқ депутатлари Советларидаги, янги Конституцияда таклиф қилинаётганидек айни халқ депутатлари вакилларидир.

Эндиги вазифа шундан иборатки, янги сайланган барча Советлар, республика ҳукумати, министрликлар ва идоралар ўз ишларининг савиясини оширишлари, буни Конституция талаблари билан доимо мувофиқлаштириб олиб боришлари керак. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети давлат ва хўжалик органларига раҳбарлик қилаётган коммунистлардан Конституцияда белгилаб қўйилган ўз вазифаларини бажаришларини янада қаттиқроқ талаб қилади.

Бунда Леонид Ильич Брежневнинг СССР Олий Совети Президиумининг унинг раислигида ўтказилган биринчи мажлисида сўзлаган нутқи Советлар учун программавий аҳамиятга эгадир. Бу нутқ депутатларга, Совет аппаратининг ходимларига, барча кадрларимизга топширилган ишга нисбатан юксак масъулият билан, амалий, ижодий ёндашишнинг яққол намунасини кўрсатиб турибди.

КПСС XXV съезди ўртага қўйган вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш, Улуғ Октябрнинг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш учун барча советлар, ҳар бир раҳбар ходим, ҳар бир депутат, ҳаммамиз ғоят зўр уюшқоқлик, интизомлилик, пишиқ-пухталик, ишда оперативлик ва аҳиллик билан ҳаракат қилишимиз керак. Партия билан халқнинг ишончини оқлаш учун ҳаммамиз енг шимариб, куч-ғайратни аямай, сабот билан ижодий меҳнат қилишимиз, шонли пахтакорларимиз тили билан айтганда ҳормай-толмай меҳнат қилишимиз зарур.

Ўртоқлар, юбилейгача оз вақт қолди, бу вақтни чўзиб ҳам бўлмайди, узайтириб ҳам бўлмайди. Вақт жуда зиқ. Йиллик план ва топшириқларни муддатидан илгари бажариш учун ҳамма иш қилиниши керак. Ҳамма жойдаги партия ва совет органлари ишда ишонч ва оптимизм туйғусини, ўзаро ҳурмат, ишонч ва ўзаро талабчанлик вазиятини вужудга келтиришлари, кишилар завқ-шавқ билан, яхши, бардам кайфият билан ижодий меҳнат қилишларига эришишлари лозим. Юксак талабчанлик қилиш билан бирга ҳар бир кишига ҳурмат ва меҳрибонлик билан қараш керак.

Ҳурматли депутат ўртоқлар! Ўзбекистон меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети май Пленуми қарорларини бажара бориб, ўртоқ Л. И. Брежнев докладидаги ва янги Конституция лойиҳасидаги қоидаларга амал қилиб, Ленин партиясининг ғамхўрлигига фидокорона меҳнат билан жавоб берадилар, социалистик мусобақани янада кенг авж олдирадилар, КПСС XXV съезди ўртага қўйган улуғвор вазифаларни сабот билан амалга оширадилар, порлоқ ва табаррук байрамимиз — Улуғ Октябрнинг 60 йиллигини муносиб кутиб оладилар, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсизлар. **(Қарсаклар).**

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

СССР КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ) ЛОЙИҲАСИ ВА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1977 ЙИЛ МАЙ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ ҲАМДА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БОШ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ДОКЛАДИДАН СОВЕТЛАР УЧУН КЕЛИБ ЧИҚАДИГАН ВАЗИФАЛАР ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг СССР Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳаси ва КПСС Марказий Комитети 1977 йил май Пленуми қарорлари ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев докладидан Советлар учун келиб чиқадиган вазифалар тўғрисидаги докладини тинглаб ва муҳокама қилиб, Ўзбекистон ССР Олий Совети шу нарсани зўр қониқиш билан қайд этадики, барча совет кишилари сингари Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам СССР янги Конституцияси лойиҳасини, КПСС Марказий Комитети май Пленуми қарорларини ҳамда ўртоқ Л. И. Брежневнинг шу Пленумдаги докладини якдиллик билан маъқуллаб кутиб олдилар. Мамлакатимиз давлат ҳокимияти олий органининг КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлаш тўғрисидаги қарори ишчилар синфи, деҳқонлар ва зиёлиларга зўр қувонч ва илҳом бахш этди. Меҳнаткашлар мамлакатнинг Асосий Қонуни лойиҳасида, КПСС Марказий Комитети май Пленуми қарорларида Коммунистик партиянинг Совет давлатини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш, социалистик демократияни янада равнақ топтириш тўғрисида қилиб келаётган жуда катта ғамхўрлигининг ёрқин ифодасини кўриб турибдилар.

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Пленумда қилган докладида янги Конституция қабул қилиниши зарурати илмий тарзда асослаб берилди, ҳозир амалда бўлган Конституция қабул қилинганидан бери ўтган 40 йил мобайнида мамлакатимиз ижтимоий ҳаётида ва умуман жаҳон миқёсида юз берган чуқур ўзгаришлар ҳар томонлама тасвирлаб берилди.

Коммунистик партия раҳбарлигида СССРда ривожланган, етук социалистик жамият барпо этилди. Мамлакат экономикаси беқиёс даражада ўзгариб кетди. Совет жамиятининг социал бирлиги ривож топиб, ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ зиёлиларининг иттифоқи янада мустаҳкамланди. Пролетариат диктатураси давлати сифатида вужудга келган Совет давлати умумхалқ давлатига айланди. Кишиларнинг янги тарихий бирлиги — совет халқи вужудга келди.

Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи ҳам ўзгарди, жаҳон миқёсидаги кучларнинг жойлашуви бошқача бўлиб қолди. Социализм жаҳон системасига айланди. Жаҳон капитализми позицияларига жиддий путур етди. Янги жаҳон урушининг олдини олиш учун реал имкониятлар пайдо бўлди.

Ана шу чуқур ўзгаришларни акс эттирган янги Конституция лойиҳаси эришилган ғалабаларни ўзида мустаҳкамлайди ҳамда социалистик қурилишнинг асосий вазифа ва мақсадларини эълон қилади. Лойиҳада Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг етакчилик ва йўналтирувчилик ролига кенг баҳо берилган бўлиб, КПСС совет жамияти сиёсий системасининг, умумдавлат ва жамоат ташкилотларининг ядроси эканлиги ҳамда халқ учун яшаб халқ учун хизмат қилажаги атрофлича таърифлаб берилди

КПСС Марказий Комитетининг май Пленумида ўртоқ Л. И. Брежнев кўрсатиб ўтганидек, лойиҳадаги янгиликнинг асосий йўналиши социалистик демократияни кенгайтириш ва чуқурлаштиришдан иборатдир. Бинобарин Советларнинг ташкил топиши ва фаолияти билан боғлиқ бўлган демократик принциплар лойиҳада янада ривожлантирилган, уларнинг жамият ҳаётига оид энг муҳим масалаларни ҳал қилишдаги ролини кучайтириш назарда тутилган бўлиб, Советларнинг ва улар депутатларнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлашнинг асосий йўллари белгилаб берилган.

Янги Конституция лойиҳасида В. И. Ленин томонидан белгилаб берилган социалистик типдаги Конституциянинг ўзига хос белгилари сақлаб қолинган ва ривожлантирилган, совет тарихининг бутун конституция ишлаб чиқиш тажрибаси умумлаштириб берилган, қардош социалистик мамлакатлар конституциялари ривожи тажрибасидан фойдаланилган. Лойиҳа КПСС XXV съезди йўл-йўриқларига батамом мос келади, марксизм-ленинизмни ривожлантиришга жуда муҳим ҳисса бўлиб қўшилади ва бутун совет халқининг манфаатлари, иродаси ҳамда ақл-идрокини ўзида тўла мужассамлаштиради.

СССР янги Конституциясининг лойиҳаси КПСС Марказий Комитети ва унинг Сиёсий бюроси олиб борган кўп қиррали ва самарали фаолият натижасидир. Бу Конституция лойиҳасини ишлаб чиқишга КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, Конституция комиссиясининг раиси ўртоқ Л. И. Брежнев жуда катта ҳисса қўшди.

СССР Асосий Қонуни лойиҳасининг умумхалқ томонидан кенг муҳокама қилиниши бутун ижтимоий ҳаётни янада активлаштириб юборишга ва оммада янгидан-янги ижодий куч уйғотишга ёрдам қилади, КПСС XXV съезди ва Ўзбекистон Компартияси XIX съезди қарорларини муваффақиятли амалга ошириш учун, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг қизитиб юбориш имконини беради

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1. Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг умумхалқ муҳокамасига қўйилган янги Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳаси, КПСС Марказий Комитетининг 1977 йил май Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг Пленумда қилган докладида баён этилган қоида ва хулосалар маъқуллансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг СССР Олий Совети Президиуми Раиси лавозимига сайланганлигини республикадаги барча меҳнаткашлар номидан қизғин қўллаб-қувватлайди. Бу ҳол совет жамияти ва давлатининг олий манфаатларига мос келади, КПСС XXV съездининг коммунизм қурилиши соҳасидаги тарихий қарорларини бажаришда янгидан-янги ютуқларга эришиш имконини яратди.

2. СССР Конституцияси лойиҳасини барча Советларнинг сессияларида, меҳнаткашларнинг корхоналар, ташкилотлар, колхозлар, совхозлардаги йиғилишларида ва гражданларнинг истиқомат жойларида, шунингдек, матбуот, радио ва телевидение орқали ҳар томонлама, эркин ва амалий муҳокама қилишни уюштириш Советлар ҳамда улар ижроия комитетларининг асосий вазифасидир, деб ҳисоблансин.

Республика министрликлари ва идоралари, республика газеталари ва журналларининг редакциялари, Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиуми, область Советлари ва Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетлари янги Конституция лойиҳаси бўйича тушган таклиф ва мулоҳазаларни ҳисобга олиб чиқиб, умумлаштиришни ва уларни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумига юборишни таъминласинлар, мавжуд камчиликларни йўқотиш чоралари кўрилсин.

3. Конституция лойиҳасини муҳокама қилиш ва тушунтириш Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллигига тайёргарлик кўриш билан узвий боғлаб олиб борилмоғи лозим. Бунда КПССнинг дунёда биринчи социалистик давлат тузиш ва ривожланган социалистик жамият қуриш соҳасидаги раҳбарлик ролини чуқур очиб бермоқ, совет ҳаёт тарзи моҳиятини ҳамда унинг капиталистик ҳаёт тарзидан афзалликларини тушунтирмоқ, совет кишилари фойдаланиб келаётган улуғвор социал-иқтисодий ва гражданлик ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини очиб кўрсатмоқ зарур.

4. Янги Конституция лойиҳасини кенг муҳокама қилиш бутун давлат ва хўжалик фаолиятининг, ҳокимият ва идора органларининг бутун ишини янада юқори босқичга кўтаришга ва аввало, сайлаб қўйиладиган органлар бўлмиш барча бўғинлардаги Советларнинг кенг ваколатларидан янада самаралироқ фойдаланишга ёрдам бермоғи лозим. Советлар бевосита ўзлари ва улар томонидан тузилган ўз органлари орқали давлат, хўжалик ва социал-маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларига раҳбарликни доимо яхшилаб боришлари, 1977 йил ва умуман беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани янада кенг қизитиб юборишга ёрдамлашишлари, меҳнаткашларнинг корхоналар ва ташкилотлар ишларини яхшилашга қаратилган таклифларини чаққон кўриб чиқишлари шарт. Айни вақтда гражданларнинг шикоят ва аризаларини кўриб ҳал қилишга эътиборни кучайтирмоқ, уларнинг талаб ва эҳтиёжларига ўз вақтида эътибор бермоқ зарур.

5. Советлар ва уларнинг ижроия комитетлари аҳолининг барча табақалари вакиллари, турли касбкор ва миллат вакиллари бўлмиш депутатлар ихтиёридаги ғоят катта имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланишга эришмоқлари лозим. Депутатларнинг бурчи шундан иборатки, улар ўзларининг бутун фаолиятлари билан сайловчиларнинг юксак ишончини оқласинлар, меҳнатда намунали ўрнак кўрсатсинлар, Советлар ва уларнинг органлари ишида актив қатнашсинлар, аҳоли ўртасида доимий равишда ташкилотчилик ишлари олиб борсинлар ва ўз ишлари ҳамда Советлар иши тўғрисида мунтазам ҳисобот бериб турсинлар, сайловчилар билан алоқани мустаҳкамлашда, улар берган наказларни бажаришда депутатларга ҳамиша ёрдам бериб турмоқ, бутун иш самарадорлиги ва сифатини ошириш учун социалистик мусобақада депутатлар ташаббусини қўллаб-қувватламоқ лозим.

Ўзбекистон ССР Олий Совети КПСС ленинчи Марказий Комитетини, унинг Марказий Комитет Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги Сиёсий бюросини ишонтириб айтадики, Ўзбекистон Советлари партия ташкилотларининг раҳбарлигида ва ёрдамида СССР янги Конституцияси лойиҳасининг кенг муҳокама қилинишини таъминлаб, меҳнаткашларни КПСС XXV съезди қарорларини амалга ошириш учун, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш учун курашга сафарбар этиш борасидаги ўз ишларини янада активлаштирадилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. МАТЧОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ҳ. ПУЛАТОВА.

1977 йил, 22 июнь. Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ) ЛОЙИҲАСИНИ ТАЙЁРЛОВЧИ КОМИССИЯНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳасини тайёрловчи комиссия қуйидаги составда тузилсин:

Конституция комиссиясининг раиси

Рашидов Ш. Р.

Конституция комиссиясининг аъзолари:

Абдалин А. С.
Айтмуротов Е.
Алматов Ч.
Омонов Б.
Анисимкин И. Г.
Отақўзиев Р. (Уйғун)
Белоножко С. Е.
Бўрихўжаев Н. Б.
Восиқова М. С.
Габриельянц Г. А.
Ғафуржонов Э. Ғ.
Греков Л. И.
Жуманазаров М.
Есенбоев З. И.
Ешимбетов Д. Е.
Islamов А.
Исроилова З.
Камолов Қ. К.
Камолов М. К.
Қориев М. Қ.
Қурбонниёзов О.
Қурбонов Й. Р.
Матчонов Н. М.
Маҳмудов Н. М.
Маҳмудова Н. М.
Мусахонов М. М.
Муҳитдинова Ҳ. К.
Насриддинов В. Х.
Ниёзов Ш.
Новоселов В. Д.
Нордман Э. Б.
Норқулова З.
Осетров Т. Н.
Орлов Г. М.
Пўлатова Ҳ. М.
Ражабова М. Д.
Рамазонов М. Р.
Салимов О. У.
Саматова Н.
Содиқов О. С.
Сирожиддинов С. Х.
Султонова С. У.
Тимофеев Н. Ф.
Тўхлиев С.
Умаров Х. У.
Умаров А. А.
Усмонхўжаев И. Б.
Хўжаев А. А.
Худойбердиев Н. Ж.
Юсупов П. Ю.
Ёқубов Ш.
Яхёев Ҳ. Ҳ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. МАТЧОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Ҳ. ПУЛАТОВА.

1977 йил, 22 июнь. Тошкент шаҳри.

МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ДАМ ОЛИШИ ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК

Меҳнаткашларнинг дам олишини ташкил этувчи республика комиссиясининг мажлиси бўлди. Мажлис Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Л. И. Греков раислигида ўтди.

Мажлисда Самарқанд области меҳнаткашлари учун дам олиш зоналарини ташкил этиш тўғрисидаги, дам олувчиларга маданий хизмат кўрсатиш ҳақидаги, Хива қўриқхона зонасида меҳмонхона комплексини вужудга келтириш ишлари қандай бораётганлиги тўғрисидаги ахборотлар тингланди.

Комиссия ишида республикадаги партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари иштирок этдилар. (ЎзТАГ).

ДАНИЯ КОММУНИСТЛАРИНИНГ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Дания Коммунистик партияси партия ходимларининг делегацияси 22 июнь куни В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалини бориб кўриб, Ўзбекистон билан таниша бошлади. Делегацияга Дания Компартияси Марказий Комитети ижроия комитетининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Эману—Эль Поуль бошчилик қилмоқда.

Меҳмонлар шу куни республика халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида, Ўзбекистон оммавий санъат музейида бўлдилар. Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини ва янги қурилишлар олиб борилаётган районларни кўздан кечирдилар. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия ва совет ходимларини тайёрлаш соҳасидаги кўп йиллик, самарали иши учун ҳамда туғилган кунига етмиш йил тўлиши муносабати билан Тошкент олий партия мактаби директорининг сиртқи таълим бўйича ўринбосари Анатолий Иустинович **Милоградовни** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

УЛУҒ ҒАЛАБАЛАР БАЙРОҒИ

ВАРШАВА, 21 июнь. (ТАСС махсус мухбирлари В. Кузнецов, В. Петруня). Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар социалистик иқтисодий интеграция комплекс программасини амалга ошира бориб, социал-иқтисодий тараққиётда, ўзаро ҳамкорликни кенгайтириш ва чуқурлаштиришда катта муваффақиятларга эришмоқдалар. Бундан олтмиш йил муқаддам Ленин партияси ёққан Улуғ Октябрь машъали қардош мамлакатларда янги ҳаёт қурилишига нур сочмоқда.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг сессияси буни янада зўр куч билан тасдиқлайди. Кенгашнинг XXXI мажлиси бугун Польша Халқ Республикасининг пойтахтида очилди. Бу мажлис Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ҳукуматларининг бошлиқлари даражасида ўтказилмоқда.

ПХР Министрлар Советининг раиси П. Ярошевич «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллиги ва Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг қардошларча ҳамдўстлиги» тўғрисида доклад қилди.

П. Ярошевич бундай деди: Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши сессиясининг XXXI мажлиси жуда муҳим бир пайтда, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллиги байрами нишонланадиган йилда ўтказилмоқда.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси давримизнинг асосий воқеаси эканлигини ҳозир ҳар қачонгидан ҳам кўра равшанроқ кўриб турибмиз. Октябрь революциясининг ғалабаси жаҳонда революцион ва прогрессив ўзгаришлар жараёнини ривожлантиришда ҳал қилувчи омил бўлиб қолди.

Бизнинг ҳамдўстлигимиз, деб таъкидлади докладчи,— пролетар интернационализми ғоялари тинчлик ва социализм учун курашаётган эркин халқларнинг тарихда мисли кўрилмаган иттифоқи амалга ошганлигидан далолат бериб турибди. Давлатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги муносабатларда пролетар бирдамлиги улуғ ғояси ҳаёт синовидан ўтган социалистик интернационализм, ҳар бир мамлакатнинг тенглиги ва суверенитетини ҳурмат қилиш, ички ишларига аралашмаслик ва ўртоқларча ўзаро ёрдам принципларида ўз ифодасини топди.

Биз келажакка дадил ва умидворлик билан назар солмоқдамиз, икки мингинчи йил арафасида, яъни шу асрнинг охирига бориб янада мустаҳкамланадиган алоқаларни барча халқларимиз манфаатларини кўзлаб ривожлантирамиз ва чуқурлаштираверамиз. Бу аср тарихга Улуғ Октябрь асри ва у бошлаб берган жараёнлар асри бўлиб киради.

Совет давлати янги Конституциясининг лойиҳаси, деб таъкидлайди П. Ярошевич, КПСС, Совет халқи ва Совет давлатининг тарихий зафарларининг олтин китобидир. Советлар мамлакатининг тарихий муваффақиятлари бу лойиҳага асос бўлди. Ана шу муваффақиятлар коммунизм қуришни бевосита вазифа қилиб қўйиш имконини берди. Лойиҳа марксизм-ленинизм улуғ таълимотини ижодий тарзда ривожлантираётган КПССнинг буюк сиёсий ва назарий тажрибасини акс эттиради.

П. Ярошевич яна қуйидагиларни айтди: Ленин партиясининг содиқ фарзанди, давримизнинг атоқли арбоби ўртоқ Леонид Ильич Брежнев раҳбарлигида ишлаб чиқилган бу ҳужжатда Октябрнинг биринчи кунлариданоқ изчиллик билан амалга оширилаётган совет ташқи сиёсати принциплари, тинч-тотув яшаш принциплари конституцион тартибда мустаҳкамланади. Бу эса социалистик тузумнинг инсонпарвар тузум эканлигини яққол исбот этади. Социалистик тузум бутун ер куррасидаги меҳнаткашларнинг, барча халқларнинг чин манфаатларини кўзлаб, жаҳондаги воқеаларнинг боришига жуда катта таъсир ўтказмоқда.

Октябрь революцияси бундан 60 йил муқаддам мустаҳкам, адолатли ва ялпи тинчликни барпо этиш каби тарихий ишни бошлаб берди. Ҳозирги кунда бу иш муваффақиятли суратда амалга оширилмоқда, деб таъкидлади докладчи.

П. Ярошевич докладининг охирида бундай деди: биз Улуғ Октябрь социалистик революцияси ватани билан биргаликда, мустаҳкам ҳамкор бўлиб социалистик ва коммунистик қурилишни ривожлантираверамиз. Биз СССР билан биргаликда бутун дунёда тинчликни ва ер куррасидаги барча мамлакатлар билан тинч ҳамкорликни ҳамиша мустаҳкамлайверамиз.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ҳукуматларининг тантанали мажлисда сўзга чиққан бошлиқлари ҳозирги жаҳон революцион жараёни учун Улуғ Октябрь ғояларининг, Совет Иттифоқи ва социалистик мамлакатлар тажрибасининг тарихий аҳамияти тўғрисида гапирдилар.

УИЁК сессиясининг Улуғ Октябрь 60 йиллигига бағишланган тантанали мажлисида Болгария Халқ Республикаси Министрлар Советининг раиси С. Тодор, Венгрия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Д. Лазар, ГДР Министрлар Советининг Раиси В. Штоф, Куба Республикаси Министрлар Совети Раисининг ўринбосари К. Р. Родригес, МХР Министрлар Советининг Раиси Ж. Батмунх, РСР ҳукуматининг Бош министри М. Мэнеску, ЧССР ҳукуматининг Раиси Л. Штроугал, ЮСФР иттифоқи ижроия вечеси Раисининг ўринбосари Д. Чулафич, Ангола Халқ Республикаси Бош министрининг ўринбосари Карлуш Роша, Вьетнам Социалистик Республикаси ҳукумати Бош министрининг ўринбосари Ле Тхань Нги, Лаос Халқ Демократик Республикаси ҳукумати планлаштириш миллий комитети раисининг ўринбосари Кхамбу Сумисайлар сўзга чиқдилар.

Тантанали мажлисда **СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин** нутқ сўзлади.

А. Н. Косигин КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати номидан ва шахсан КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Леонид Ильич Брежнев номидан Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши сессиясида қатнашаётган қардош мамлакатлар делегацияларига ўртоқларча самимий салом топширди ва уларга муваффақиятлар тилади, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллигига бағишланган мажлисда иштирок этаётганликлари учун чин кўнгилдан ташаккур билдирди.

Шу кунларда, Октябрнинг олтмиш йиллиги арафасида, деди А. Н. Косигин, ҳаммамиз меҳнаткашлар халқаро бирдамлигининг қудратли кучини жуда яққол сезиб турибмиз. Бу куч революцияга мадад берди ва революция ҳам меҳнат аҳлининг интернационал бирдамлигини мустаҳкамлади.

Давримиздаги бошқа ҳеч қандай воқеа жаҳон тараққиётига Октябрь революциясидан жуда чуқур, ўзгартирувчан таъсир кўрсатган эмас. Улуғ Октябрь ғоялари, марксизм-ленинизм ғоялари бутун жаҳонда юз миллионларча меҳнаткашларнинг эксплуатация қилинувчи ва мазлум омманинг байроғи ҳамда йўлчи юлдузи бўлиб қолди.

Октябрь революциясининг зафарли кунлари тарихан узоқлаша борган сари октябрнинг бутун улуғворлиги инсоният олдида яққолроқ намоён бўлмоқда.

Октябрнинг улуғворлиги шу қадар кўп қирралики, уни бирон мезон билан ўлчаш қийин.

Октябрнинг улуғворлиги жаҳонда биринчи социализм мамлакатининг тарихий муваффақиятида ҳам, иккинчи жаҳон урушида фашизм кучлари устидан қозонилган ғалабада ҳам, социалистик ҳамдўстликнинг ташкил топишида ҳам, империализм мустамлакачилик системасининг емирилишида ҳам мужассамлашди.

Биз Октябрнинг улуғворлигини социалистик ўзгаришлар тажрибаси хазинасида ҳам кўриб турибмиз. Социализм йўлидан бораётган барча мамлакатлар бу хазинага ўз ҳиссасини қўшди.

Бизнинг Коммунистик партиямиз, — деди А. Н. Косигин, ўз фаолиятида қардош мамлакатлардаги социалистик қурилиш тажрибасидан ижодий тарзда фойдаланмоқда, жаҳон социализми назарияси ва практикасининг ютуқларини доим ўрганиб, ҳисобга олмоқда. Қардош партиялар ва мамлакатларнинг тажрибаси Совет Иттифоқининг янги Конституцияси лойиҳасида ҳам ўз ифодасини топди. Партиямиз Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган Пленуми, СССР Олий Совети Президиуми бу лойиҳани маъқуллади ва лойиҳа умумхалқ муҳокамасига қўйилди.

А. Н. Косигин қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: қардош мамлакатлар ижтимоий ҳаётининг ҳамма соҳаларида, уларнинг ўзаро ҳамкорлигида коллектив тажрибамизнинг олижаноб таъсири намоён бўлмоқда. Бу ерда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг фаолияти тўғрисида гапирмасдан ўта олмаймиз. Леонид Ильич Брежнев уқтириб ўтганидек, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши жаҳонга «мамлакатлардан катта бир группасининг тенг ҳуқуқли ҳамкорлиги ноёб тажрибасини, уларнинг миллий манфаатлари билан интернационал манфаатларини узвий равишда бирга қўшиб олиб бориш, социалистик интернационализм принципларини амалга ошириш тажрибаси»ни кўрсатиб берди.

Бизнинг мамлакатларимиз, деди А. Н. Косигин, мана ўттиз йилдирки, социалистик ўзгаришлар йўлидан биргаликда олға бормоқдалар. Октябрь революцияси ана шу ўзгаришларга асос қўйган эди. Тобора хилма-хил ва мустаҳкам тус олаётган қардошларча ҳамкорлигимиз социалистик миллатлар равнақ топаётган, социалистик давлатларнинг суверенитети мустаҳкамланаётган, уларнинг тараққиёт даражаси тенглашиб бораётган бир шароитда ривожланмоқда. Бу эса янги ижтимоий тузумнинг адолатли ва чуқур демократик тузум эканлигини кўрсатувчи далилларнинг биридир.

Социалистик ҳамдўстлик халқларнинг тарихда илгари ҳеч қачон кўрилмаган энг қудратли ҳамжамияти бўлиб қолди. Давлатларнинг бошқа ҳеч қандай халқаро бирлашмаси иқтисодий юксалиш суръатлари жиҳатидан ҳам, хусусан социал тараққиёт соҳасида ҳал этилаётган вазифаларнинг кўламлари ва аҳамияти жиҳатидан ҳам бизнинг ҳамдўстлигимизга тенг кела олмайди.

Бизнинг дўстларимиз ва иттифоқчиларимиз, деди сўзининг охирида А. Н. Косигин, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, унинг ленинчи Марказий Комитети, Совет ҳукумати қардош социалистик мамлакатлар ҳамдўстлиги маҳкам жипслашиб, белгиланган мақсадлар сари комил ишонч билан олға бориши учун, янги дунёни барпо этаётган халқларимизнинг дўстлигини Улуғ Октябрь байроғи остида янада мустаҳкамлаш учун бундан буён ҳам ўз куч-ғайратларини сарф қилишларига қатъий амин бўла оладилар.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллигига бағишланган тантанали мажлиси социализм ва коммунизм ғоялари тантанасининг, қардош социалистик мамлакатлар мустаҳкамланиб бораётган бирлиги ва жипслигининг, бу мамлакатлар қудрати ҳамда жаҳон миқёсидаги обрў-эътибори ўсганлигининг ёрқин намойишига айланди.

ДМИТРИЙ КОНСТАНТИНОВИЧ ТЕРСИТСКИЙ

«Средазгипроводхлопок» институти директори, «Главсредазирсовхозстрой» коллегияси аъзоси, Ленин мукофоти лауреати, «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ирригатор» 1944 йилдан КПСС аъзоси Дмитрий Константинович Терситский 22 июнда 74 ёшда тўсатдан вафот этди.

Д. К. Терситский меҳнат фаолиятини 1922 йилда гидротехникликдан бошлади. Унинг ҳаёти ва фаолиятидаги шундан кейинги йиллар Ўзбекистондаги сув хўжалигини ривожлантириш ишлари билан боғлиқ бўлди.

Д. К. Терситскийнинг ташкилотчилик қобилияти ёшлик йиллариданоқ, 1939—1941 йилларда Фарғона область сув хўжалигида бош инженер, кейинчалик Шимолий Фарғона канали қурилишида бош инженер бўлиб ишлаганида намоён бўлди.

Улуғ Ватан урушининг биринчи кунлариданоқ у қўлига қурол олиб она-Ватан ҳимоясига отланди ва урушни Берлин шаҳрида тугатди. Партия уни қаерга юбормасин, у ўзининг вазифаларини ҳалоллик ва сидқидиллик билан бажарди.

Д. К. Терситский 1946 йилдан 1956 йилгача «Узводстрой» тресті бошқарувчиси бўлди.

1956 йилдан бошлаб Дмитрий Константинович ўзининг бутун куч-ғайратини, тўплаган тажрибаси ва билимини Ўрта Осиёнинг суғориладиган йирик массивларини комплекс ўзлаштириш ишига бағишлади. У «Главголодностепстрой»нинг бошлиғи ўринбосари, «Голодностепстрой» бошлиғи, кейинги йилларда эса, «Средазгипроводхлопок» институтининг директори бўлди.

Д. К. Терситский сув хўжалиги ташкилотларида кўп қирралик фаолияти давомида ишлаб чиқаришнинг моҳир ташкилотчиси сифатида ўзини кўрсатди. Унинг раҳбарлигида мелиорациянинг нодир объектлари — Мирзачўл, Қарши, Сурхон-Шеробод чўллари, Қорақум канали зонасида ва Амударёнинг қуйи қисмидаги суғориладиган ерлардаги объектлар, шунингдек, Афғонистондаги Жалолобод массивида суғориш ишларини ривожлантириш бўйича лойиҳалар тузилди.

Д. К. Терситский кўплаб истеъдодли инженер-гидротехник мутахассисларни тарбиялаб етиштирди, улар муҳим сув хўжалиги объектлари қурилишида ва уларни лойиҳалаштиришда самарали ишламоқдалар.

Д. К. Терситский қизғин ишлаб чиқариш фаолиятини жамоат-сиёсий ишлар билан қўшиб олиб борди. У Сирдарё область партия комитети бюро аъзоси, Октябрь район партия комитетининг бюро аъзоси, олтинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати, Тошкент шаҳар, меҳнаткашлар депутатлари Октябрь район Советининг депутати қилиб сайланди.

Д. К. Терситскийнинг Ватан олдидаги хизматларини ҳукуматимиз юксак баҳолади. Мирзачўлни суғориш ишига қўшган ҳиссаси учун унга Ленин мукофоти берилди, «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ирригатор» фахрий унвонига сазовор бўлди. У Октябрь Революцияси, Қизил Юлдуз, уч марта Меҳнат Қизил Байроқ ордени, икки марта «Ҳурмат Белгиси» орденлари, Афғонистон Республикасининг II даражали «Юлдуз» ордени билан, шунингдек, Ўзбекистон, Қозоғистон, Тожикистон ССР Олий Советлари Президиумларининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланган эди.

Истеъдодли инженер, принципиал раҳбар, ажойиб коммунист ва инсон, ўртоқларига меҳрибон дўстимизнинг хотираси қалбимизда ҳамиша сақланиб қолади.

Ш. Р. Рашидов, И. Г. Анисимкин, С. Е. Белоножко, Л. И. Греков, Й. Р. Қурбонов, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, А. А. Хўжаев, Н. Ж. Худойбердиев, Қ. Камолов, Н. Маҳмудов, Э. Б. Нордман, Г. М. Орлов, С. У. Султонова, А. С. Абдалин, Р. Ҳ. Абдуллаева, Қ. А. Аҳмедов, С. Мамарасулов, М. Д. Мухортов, М. Т. Турсунов, А. Р. Хўжаев, В. И. Сускин, И. Х. Жўрабеков, Н. Р. Ҳамроев, Н. Г. Қурбонов, В. А. Духовний, В. И. Антонов, Ф. Я. Эйнгорн, К. И. Дробишев.

ТЕЗ СУРЪАТЛАР БИЛАН

Нишон районининг ғаллазорларида ғалла ўриш комбайнлари ўз ишини тамомлади. Район хўжаликлари Қашқадарё областида биринчи бўлиб ғалла ўрим-йиғимини тугалладилар.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлигида ЎзТАГ мухбирига маълум қилишларича, республикада чорак миллион гектардан кўпроқ майдондаги ғалла ўриб олинган. Иш суръатлари кучайтирилмоқда. Далаларга 3000 дан кўпроқ комбайн чиқарилди, бу эса ҳар куни 20 минг гектардан кўпроқ майдондаги ҳосилни йиғиштириб олиш имконини бермоқда.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Р. 14371. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Г. — 144.